

Bosbeek Aldeneik

Zanderbeek Labaer

Leugenbrug Aldeneik

Duivelsbrug Heppeneert

Bosbeek Maasplassen

Zanderbeek Derde straat

The background of the cover is a photograph of a bridge railing in the foreground, leading towards a church with a tall spire in the distance. The sun is setting on the left, creating a warm, golden glow. The sky is filled with soft, white clouds. The railing is made of green-painted metal posts and silver-colored handrails. The church has a prominent, pointed spire and a gabled roof. The overall mood is peaceful and scenic.

DE MAAS EIKE NAAR

2016

DRIEMAANDELIJKS CONTACTBLAD JAARGANG XLVII

I

INHOUD

1. Woord vooraf (Herman Hendrix).
2. Zjang van Eyck en Hubaer van Mezeik.
3. Maaseiker spreuken, zegswijzen en uitdrukkingen - nova series (Tony Van Wijck).
6. Pater Sangers en carnaval (Tony Van Wijck).
7. "Heppeneert Sfeert" i.s.m. "Music for Life - De Warmste Week" (Ria Mondelaers).
8. De Awt Prinse van Het Heilig Wammes herdenken Pater Sangers (Freddy Corstjens).
9. D'Alsace in Maastricht: een aandenken aan de tramlijn MaaseikTournebrideMaastricht-Glons, deel 2 (Koen Smits).
20. Aw Mezelker gedichsjes (Tony Van Wijck).
21. Duitse officieren bezetten de dekenij tijdens WO I (Rik Daniëls).
23. Halfvastencavalcade in Maaseik anno 1865 - uittreksel uit het weekblad "De Maeseckyckenaer" (Tony Van Wijck).
25. In memoriam kruisheer Jan Bierens (Jaak Bergers).
26. De bevrijding van Maaseik en omstreken: deel 5 (Jaak Hoedemakers).
32. Zoeken in historische krantenpagina's online (Wim Corstjens).
33. Het wawweleurke (Martin Boonen).
34. Doctoraat (Tony Van Wijck).
35. Een overlijdensbericht uit 1811 van een slachtoffer van Napoleon (Martin Boonen).
37. Nominatie Prijs Marnixring Limburg voor Wim Lemmens (Wim Corstjens).
38. Laat de kleinen tot mij komen... De kleuterschool van de Zusters van Liefde is afgebroken (Wim Corstjens).
40. Taal(v)aardigheid Een raar faaltje: Het Peddewelsj (Martin Boonen).
41. Groepsfoto 1930 (Wim Corstjens).
42. Het gehucht Solt, eenheid in verscheidenheid (Jo Corstjens).
47. Watersnoodramp in 1926 (Wim Corstjens).
48. Maaseik en... Georges Simenon (Piet Theuwissen).
49. A.M.D.G. Monographie van de Stad MAESEYCK (Johnny Coolen).
52. 1940: Het derde schooltrimester vangt aan (Jacques van Dinter).
55. In memoriam Jean Dirx (Jaak Bergers).
55. In memoriam Jan Aendekerck (Jaak Bergers).
56. Maaseikenaren publiceren... (Jaak Bergers).
57. Abonnementen en donateurs (Luc Bleukx).
59. 50 Jaar geleden: het Horizonkwartet wint "Ontdek de Ster" (Wim Corstjens).

Abonnementen verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. De Maaseikenaar, Maaseik, met vermelding: abonnement 2016 (of: geschenkabonnement 2016 voor ... naam + adres).
Abonnementsprijs voor het gans jaer: België: € 12, overige landen € 16 en € 20 rest van de wereld.
Een steunabonnement kan vanaf € 25.

Fortis: 001-0678921-94
IBAN: BE87 0010 6789 2194
BIC: GEBABEBB

Argenta: 979-5791810-42
IBAN: BE77 9795 7918 1042
BIC: ARSPBE22

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 Maaseik, of email: redactie@demaaseikenaar.be

Iedere auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurde artikel. Geen uittreksel, afdruk of overname uit "De Maaseikenaar" mag geschieden zonder bronvermelding.

Met de medewerking van het Documentatiecentrum van Maaseik
Teksten voor volgende editie vóór 25 februari 2016 aan Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, 3680 Maaseik (tony.vanwijck@skynet.be).

Redactie

Harry Beenders
Jaak Bergers
Luc Bleukx
Martin Boonen
Wim Corstjens
Marcel Cuyx
Thérèse Hendrickx-Godelaine
Herman Hendrix
Rik Nulens
Koen Smits
Tony Van Wijck

Medewerkers

Johnny Coolen
Jo Corstjens
Mathieu Corstjens
Rik Daniëls
Jaak Hoedemakers
Ria Mondelaers
Gerard Segers
Piet Theuwissen

Verantwoordelijke uitgever

Tony Van Wijck, Maastrichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK

Bezoek onze vernieuwde website www.demaaseikenaar.be en blijf op de hoogte van de laatste aanpassingen en aanvullingen.

Woord vooraf

Herman Hendrix

Het is best mogelijk dat ik het gedroomd heb. Maar ik zie hem nog altijd staan; ginds op de stoep; begin januari... Die straatmuzikant, verkleed als clown, spelend op zijn saxofoon. Ik luisterde en herkende onmiddellijk "Yesterday" van The Beatles.

De wind ging hevig te keer. Voor hem lag zijn klak. "Gevallen" zei de knaap naast me en toen hij zag dat ik een briefje van 5 euro in mijn hand had fluisterde hij: "nee, je moet er enkel centjes ingooien, dan waait ze niet weg. Alleen centjes; kijk maar, iedereen doet dat". Ik keek en zag inderdaad geen briefje maar wel twee muntjes liggen.

Twee van vijf eurocent!

"Yesterday... all the troubles seemed so far away..."klonk het door de straat; en plots bemerkte ik een bordje dat op het klapstoeltje naast hem stond, met daarop een haiku... ik las:

2015

Aylan spoelde aan
op het strand van de schaamte;
moederziel... alleen.

Hij had wellicht een synthese willen maken van het voorbije jaar; dit was alleszins wat hem het meest was bijgebleven. En toen ik naar hem keek zag ik onder zijn rechteroog een grote

traan terwijl hij glimlachte.

Na de laatste toon klapte het groepje omstanders in de handen en ging iedereen weer zijn eigen weg.

De wind was gaan liggen en wat later belandde ik bij mijn oom van 82 jaar, waar een kleinkind juist van wal stak met het voorlezen van zijn nieuwjaarsbrief. Je kon een speld horen vallen. Zelfs tante Klara zweeg. En dat wil wat zeggen.

2016

Steeds met Nieuwjaar, beste mensen,
sta ik vrolijk voor u klaar
met mijn allerbeste wensen
voor een héél gelukkig jaar.

Boek gerust op vrije dagen
maar een reis naar Griekenland;
want "die lui zijn te beklagen"
las ik laatst nog in de krant.
't Vorig jaar was het daar balen;
de bevolking was het moe;
niemand kon nog geld afhalen
en de banken waren toe.

Hier wordt het ook "bakzeilhalen"
't land heeft schulden bij de vleet;
en die moet het afbetalen;
het is maar dat gij het weet!
"Zet de tering naar de nering"
zeg ik tot u allemaal;
anders krijgt de nering, tering,
en zo iets... dat is fataal.

Ook die taxshift; gene vette
voor de beurs van Jan Modaal;
die maakt met ons korte metten;
dat is echt niet meer normaal.

Overall veel malcontenten,
omdat alles duurder wordt;
en 't gevolg is: aan centen
hebben die dan een tekort.

Zelfs de stroom en alle bieren
kosten weer een flinke duit;
als je toch gaat pintelieren,
doe 't dan met de lichten uit.

'k Gun je ook van ganser harte
't winnend lot... en als ik kon,
's winters, sneeuw... maar gene zwarte,
en in de zomer : héél veel zon.

Uw petekind, Koen.

Natuurlijk applaudisseerde de hele familie en iedereen haalde zijn beurs boven om er een briefje uit te halen. Hier kon dat. Binnen waait het immers niet. Na de gebruikelijke" zoenoffers "liep de kamer leeg. Thuis aangekomen herinnerde ik me dat ik nog het voorwoord voor "De Maaseikenaar" moest schrijven.

En ondanks het immense verdriet van Frankrijk en van de rest van de wereld, waar dag na dag zoveel onschuldige mensen worden afgemaakt, schreef ik toch in grote letters: "Beste lezer, ik wens u van ganser harte, mede in naam van de hele redactie, een jaar van vrede en geluk".

...Buiten viel de eerste sneeuw.

Zjang van Eyck en Hubaer van Mezeik

Daen Hubaer mótt toch waal zjélóws zeen op zi-j broor Zjang ómdet dae zoeväöl aandacht haet gekrieëge.
Iech bèn eigelek waal e bitsje bang det ze in Mezeik tieëge Hubaer z'n kar höbbe geri-jje!

Zeshónderd jaor Zjang van Eyck in Mezeik,
en van Hubaer huurste haos neet sprieëke.
Waas Hubaer den messjins eine luie van Eyck,
dae het mets in het verke leet stieëke?

Of dieëg hae zich te good aan eine lekkere knapkook,
terwi-jl Zjang vuur z'nnen ieëzel stóng te sjildere?
Den is het neet mieë den deftig en "klook"
det men zi-jn gedachtenis luuët verwildere.

En es hae den nog zoe hoevaerdig is te verlange
op het zelfde trepke te stoeën es de groeëte kunstenaar,
den is hae waal neet ónger ein patsj te vange,
zoewés het pas vuur einen echte "Mezeikenaar"

Introduceer een nieuwe lezer

Wilt U een familielid of vriend met "De Maaseikenaar" laten kennismaken, bezorg ons dan zijn of haar naam en adres. Wij zullen deze persoon dan een proefnummer opsturen.

De redactie

Maaseiker spreuken, zegswijzen en uitdrukkingen (nova series)

Tony Van Wijck

Cartoons: Gerard Segers

1. Dae zich get bewaart, dae haet get.
(= Die wat spaart, heeft later nog wat.)
2. Es de blaas laeg is löp de kop weer vol. (= Met een volle blaas is het moeilijk denken. Wees maar geduldig.)
3. Este tieëgen 'm bleus, vilt er óm. (= Hij staat zwak op zijn benen, hij is graatmager.)
4. Eder is zi-jne bóch genieëge.
(= Iedereen houdt van zijn kinderen, al zijn die nog zo slecht in andermans ogen.)
5. Gaef dae boor ouch 'ne stool.
(= wordt gezegd tegen iemand die een boer laat)
6. Ne gooje boor haet e vèt wi-jf en e mager paerd. (= Als de vrouw gezond is en het paard hard werkt.)
7. Het kan neet allemaol van den hoeëge boum. (= Je kunt niet altijd het beste van het beste hebben: de middelen zijn beperkt.)
8. Bówkpi-jn is sji-jtpi-jn, koppi-jn is vrieëtpi-jn. (= Als je buikpijn hebt, moet je naar het WC, als je hoofdpijn hebt, moet je gaan eten.)

3

Z'N OUGE ZEEN GROEËTER ES
Z'NE BÔWK

9. Het ein brunk het anger mèt. (= Van het een komt het ander.)
10. Saer det iech 'ne bril draag, is het verkieër drökker gewoeëre. (= Met een juiste bril ziet je veel beter.)
11. Hae kump mer neet uuëver de brögk. (= Hij wil maar niet betalen.)
12. Woe de brouwer is mó't de bekker neet zeen. (= Iemand die bier drinkt, heeft geen eten nodig.)
13. Hae veel van zi-jne center. (= Hij werd plots bewusteloos.)
14. Dae haet vaöl complemente veil. (= Hij is te kieskeurig.)
15. Dao kómme mieër daag es wieëke. (= Wees maar geduldig.)
16. Den daag van mörge zal vuur zichzelf waal zörge. (= zich geen zorgen maken op voorhand)
17. Tot dees daag, esgotbleef! (= afscheidsgroet)
18. Wó kump daen heiligendaag vandan? (= wordt gezegd als iemand onverwachts iets positiefs doet)
19. Van de zelfde deig ei keukske. (= van hetzelfde laken een broek)
20. Ze höbbe zich dao doeëgedeild. (= Onenigheid over een erfenis heeft veel geld gekost.)

21. Einen deisem in de boks hōbbe.
(= bang zijn)
22. Maak diech neet dik, dun is de moeëde. (= Blijf maar kalm.)
23. Good gedoeën is bieëter es good gekald. (= Geen woorden maar daden!)
24. Hae dieëg ze dao bi-jein. (= Hij had daar schrik.)
25. Het is nów det telt... en det bli-jf dore. (= Vandaag is belangrijker dan gisteren.)
26. Dae doug neet van gotigheid. (= Hij is een grote deugniet.)
27. Laot dae mer los, dae is den dujvel te plat. (= Laat hem maar, hij slaat er zich wel door.)
28. Kakële kan ederein, mer eier lègke, de's de kuns. (= Met praten alleen los je niets op.)
29. Hae wèt geine bli-jf mèt zi-jn eige. (= Hij ligt met zichzelf in de knoop.)
30. Emes neet kunne li-jje. (= iemand niet kunnen uitstaan)
31. Zi-j is hieëlemaal op het ènj. (= Zij is hoogzwanger.)
32. Zjus ein evangelie ówt de gooj wieëk. (= Die voordracht duurt te lang.)
33. Minse di-j vāōl belaoave hōbbe dèk ei zwaak geheuge. (= komt veel voor bij politici)
34. Gelsj stink, mer esset hōbs rijkste 't neet. (= uitleg overbodig)
35. Vuur det gelsj kri-jgste nog geine kni-jn mieë gedèk. (= Wat je daar voor wilt geven, is veel te weinig.)
36. Dao is get van aan. (= Daar zit waarheid in.)
37. De geis get mètkri-jge! (= Je gaat streng berispt worden.)
38. Good getujg mót druug hange. (= Een dikke buik houdt alles eronder droog.)
39. Dao moogste gieë tiege zègke. (= Dat (of die) verdient respect.)
40. God zujt diech behalve es er neet kik. (= Mensen zien alleen maar wat ze willen zien.)
41. Dae is nog te vówl vuur goojendaag te zègke. (= Hij is zeer hovaardig.)
42. Es hoeëre awd wieëre zeike ze wi-jwater en zitte ze ónger de praekstool. (= Prostituees komen tot inkeer als ze ouder worden.)
43. Este smörges mèt de hoonder opstuis,uuëverdaag wërks es e paerd saoves zoe meug bès es nen hónd den is de kans groeët deste nen ieëzel bès!

Introduceer een nieuwe lezer

Wilt U een familielid of vriend met "De Maaseikenaar" laten kennismaken, bezorg ons dan zijn of haar naam en adres. Wij zullen deze persoon dan een proefnummer opsturen.

De redactie

Pater Sangers en carnaval

6 Tony Van Wijck

Onlangs vond ik in mijn archief een dialecttekst terug van mijn goede vriend Pater Sangers zaliger. Het is een litanie, die hij ooit schreef voor de echte 'vastelaovesveerders' van Maaseik. Omdat deze 'raadgevingen' nog steeds gelden en wij ons op de vooravond van de Maaseiker carnavalsviering bevinden, dacht ik dat deze tekst interessant genoeg was om hem te publiceren.

1. Zalg zi-j, di-j kunnen lache mèt zichzelf: want zi-j zulle zich in ieuwigheid verheuge!
2. Zalg zi-j, di-j ei gebergte kunnen óngersjeijje van eine molshoup: want zi-j zulle van vâöl meujlikhede gespaard bli-jve!
3. Zalg zi-j, di-j zó verstenjig zeen zichzelf neet al te serjeus te numme: want zi-j zulle doeër hun ómgieëving gewaardeerd wieëre!
4. Zalg zi-j, di-j klein dènger mèt ein ernstig oug kónne beki-jke en ernstige zake mèt eine róstige blik kunnen uversjouwe: want zi-j zullen het nog wujd brènge in hun lieëve!
5. Zalg zi-j, di-j bewondering kónne opbrènge vuur 'ne glimlach en eine griejnslach kunne vergieëte: want

6. Zalg zi-j, di-j in staot zeen de handeling van angere mèt ei gunstig oug te be oerdeile, zelfs al zitte ter sji-jnbaar tieëgestrijdigheden in: zi-j zulle waal vuur naïeveling aanzee wieëre, mer det is nów einmaal de prijs van de leefde!
7. Zalg zi-j, di-j kunne zwi-jge en glimlache, ouch es men hun het woeërd aafpak, zelfs es men hun tieëgesprik of op de tieëne trap: want den begint het Evangelie in hun te lieëve!
8. Zalg vuural zi-j, di-j Oze Leven Hieër herkènne in alle minse di-j ze tieëgekómme: want zi-j zullen het echte leech venje en de waarachtige wi jshed!

Amen

Het gezellige dorpsplein.

Heppeneert Sfeert i.s.m. Music for Life - De Warmste Week

Ria Mondelaers

foto's: Ruth De Kesel

Zaterdag 19 december 2015 steunden 382 deelnemers de vzw Jeugdtehuis met vestigingen in Maaseik, Bree en Kinrooi.

Hiervoor wandelden zij vanaf 17 uur door de Heppeneertse verlichte velden met kinderverhalen, gitaar en zang, een wensboom, fakkels en vele versnaperingen.

Nadien was het goed toeven op het dorpsplein met drank en eettentjes en sfeervolle live music.

Proficiat aan de organisatoren, de jonge gezinnen uit Heppeneert en de andere bewoners.

De Kraw (Craw), één van de rustplaatsen met knapkoek, speculoos, soep en jenever.

De Awt Prinse van Het Heilig Wammes herdenken Pater Sangers

Freddy Corstjens

In het jaar 1987 is kruisheer Willem Sangers jammer genoeg veel te vroeg overleden. Hij is de eerste ereburger van de Stad Maaseik, maar de Awt Prinse herinneren zich hem vooral als oud-proost van de M.V.V. "Het Heilig Wammes" en als grote promotor van "Eén groot Limburg".

8

Pater Sangers is geboren op 15 januari 1915 en zou in 2015 de leeftijd van 100 jaar bereikt hebben.

Om dit gegeven en ook de bijzondere persoon van Willem Sangers voor de eeuwigheid vast te leggen hebben d'Awt Prinse van het Heilig Wammes voor het carnavalsseizoen 2015-2016 een uitzonderlijke bronzen medaille uitgegeven. Daarop prijkt o.a. zijn beeltenis in het ordehabijt, gebaseerd op een schilderij van de Maaseiker kunstschilder Rik Strijckers.

Deze unieke medaille werd voorgesteld in de aanloop naar de Vastelaoves-Matinee van d'Awt Prinse op zondag 15 november 2015.

Dit bericht is voor hen die hun abonnementsgeld voor 2016 nog NIET betaalden. Wij zijn er toch van overtuigd dat u ook in 2016 abonnee wilt blijven van "De Maaseikenaar". Daarom sturen we u nog dit nummer 1 van onze nieuwe jaargang.

Mits overschrijving van slechts € 12 (of € 16 voor buitenland) ontvangt u ook de volgende nummers van jaargang XLVII.

D'Alsace in Maastricht: een aandenken aan de tramlijn Maaseik- Tournebride- Maastricht-Glons: deel 2

Koen Smits

De Eerste Wereldoorlog: een kink in het tramspoor (1914-1918)

Vanaf het moment dat de Duitse troepen België binnenvielen, op 4 augustus 1914, viel haast onmiddellijk alle trafiek op het grote Belgische spoorwegnet stil. Het duurde een tijdje eer het treinverkeer zich weer op gang stoomde, maar de Duitse bezetter wilde dit netwerk natuurlijk in de eerste plaats benutten voor zijn eigen belangen, voor snelle bewegingen van troepen, oorlogsmaterieel en bevoorradingen. Het buurtspoorwegnet overleefde de Duitse opmars echter vrij goed en zou al vrij snel, na de totale ontreddering van de eerste maanden van de oorlog, zijn normale taak weer opnemen, meer nog, het zou de hoofdtaak van de bevoorrading van het bezette België op zich nemen, nu dat het grote spoorwegnetwerk volledig vlegellam was geslagen. De verbindingen over grotere afstand kregen in het verloop van de oorlog een groeiend belang voor wat betreft het vervoer van brandstoffen en grondstoffen en voor redelijk snelle verbindingen tussen grotere centra (met minder stopplaatsen).

Alras verschenen er dus weer stoomtrams op de tramlijn die onze belangstelling in dit artikel in het bijzonder wegdraagt, net alsof er niets schokkends was gebeurd. Of toch ook weer niet helemaal, want deze verbinding was tot tweemaal toe grensoverschrijdend en laat nu Maastricht, zowat in het midden van het traject, op Nederlands en dus op neutraal en niet-bezet grondgebied liggen.

In het begin van de oorlog losten de Duitsers dat nog op met een controlesysteem met pasjes, een maatregel die uiteraard voor heel wat vertraging op de lijn zorgde. Maar dit systeem bleek niet waterdicht genoeg te zijn: de "Passierscheine" waren vatbaar voor vervalsingen en Maastricht werd daardoor meer en meer een vluchtroute voor diegenen die het bezette België achter zich wilden laten om dan via Nederland en het Britse Rijk aan de andere, geallieerde zijde van het IJzerfront te kunnen belanden of om gewoon de materiële ontberingen als gevolg van de oorlog achter zich te kunnen laten.

De Duitse bezettingsmacht nam dan maar drastischere maatregelen en ontmantelde delen van de tramlijn tussen Maaseik en Glons, vooral met de bedoeling het onbezette Maastricht alvast via die route onbereikbaar te maken:

- Het eerste baanvak dat eraan moest geloven, vanaf september 1915, was dat tussen Kanne (grens) en Wonck. De verbinding met Glons (en dus verderop met Luik) was daardoor voor de Maaseikenaren verbroken, maar Maastricht was tot nader order nog altijd bereikbaar vanuit Maaseik.
- Niet lang meer echter, want vanaf maart 1916 was er geen tramspoor meer tussen de hoofdstelplaats in Tournebride en de grensovergang in Smeermaas. Maaseikenaren konden vanaf dan via Tournebride en Lanaken wel nog tot in Tongeren geraken, maar

het aantrekkelijke Maastricht, dat kon men voorlopig vergeten als bestemming.

- Heel op het einde van de oorlog, in mei 1918, werd het baanvak tussen Wonck en Glons ook nog opgebroken, maar deze maatregel had meer te maken met de inbeslagname en recuperatie van kostbaar ijzer dan met strategische overwegingen.

Want vooral in de laatste twee jaren van de Eerste Wereldoorlog (1917-1918) werd het tramverkeer nog eens extra bemoeilijkt door de steeds toenemende opvoedingen van rollend materieel (locomotieven, rijtuigen, pakwagens, goederenwagens, etc.), al het beschikbare koper en zelfs stocks van reservedwarliggers en –rails.

10

De Maaseiker bevolking was ondertussen, gedurende die 25 jaren voor het uitbreken van de Grote Oorlog, gewend geraakt aan het gemak van de tramlijnen. Dan mag het niet verwonderen dat diezelfde oorlog een ferme terugslag betekende, waarbij de dienstverlening steeds moeizamer verliep. Maaseik geraakte opnieuw helemaal geïsoleerd, in de noordoostelijke uithoek van het bezette België, en trachtte er in de gegeven omstandigheden het beste van te maken.

Hervormingen tussen de twee wereldoorlogen (1919-1940)

Na de Wapenstilstand van 11 november 1918 likte ook het buurtspoorwegnet zijn wonden, en deze waren zeer talrijk. Niet alleen het feit dat er opgebroken baanvakken waren, zorgde voor praktische, logistieke problemen, waaronder de dienstverlening ernstig leed. Een nog veel ergere financiële strop voor de private exploitatiemaatschappijen vormden de fors gestegen exploitatiekosten tijdens de oorlogsjaren, een stijging die onverminderd bleef doorwerken in de eerste jaren na de oorlog. Een stijging

met factor 3 tot 4 was heel gewoon voor de meeste tramverbindingen, terwijl de door de reizigers te betalen tarieven gemiddeld “slechts” verdubbeld waren. Komt daar nog bij dat de meeste exploitatiemaatschappijen een zeer kleine en dus zwakke kapitaalsbasis hadden, te meer daar zij ook niet gehouden waren om de inrichtingen (baanvakken, stelplaatsen, stations e.d.) te onderhouden en er in hun clause nergens sprake was van een verplichting tot vernieuwing of modernisering.

Om aan deze patstelling te verhelpen en het kader te scheppen voor een spoedig herstel van het buurtspoorwegnet en van de vooroorlogse dienstverlening werd in het Parlement een wet gestemd, gedateerd 11 oktober 1919, die toeliet de voor én tijdens de afgelopen oorlog afgesloten exploitatiecontracten te herzien of zelfs te verbreken, met als gevolg dat de NMVB vanaf die datum in haar activiteiten zich niet langer meer zou beperken tot het aanleggen, uitrusten en onderhouden van het buurtspoorwegnetwerk, maar tevens de exploitatie zelf van het netwerk voor haar rekening zou nemen, en dat in volle naoorlogse crisis. Maar er was geen andere optie.

De stemming van voornoemde wet werkte als een lap op een stier op de meeste in de provincie Limburg actieve privé-exploitatiemaatschappijen, en niet in het minst op de “S.A. Belge-Néerlandaise de Transports et Travaux”, sinds 1911 de uitbater van o.a. de tramverbinding Maaseik-Tournebride-Maastricht-Glons, als opvolger van de “S.A. des Railways Economiques de Liège, Seraing et Extensions”. Het zakencijfer van deze exploitatiefirma was in vrije val en op korte termijn was er niet veel uitzicht op beterschap, gezien de talrijke opgebroken baanvakken en de daaruit resulterende te geringe bezettingsgraad van de nog rijdende stoomtrams. Nog in hetzelfde jaar 1919 vroeg de noodlijdende maatschappij de

opzegging van haar exploitatiecontract aan en zij verkreeg die ook vrijwel onmiddellijk. Een noodlijdende tramlijn kwam daardoor rechtstreeks in handen van de Staat.

Parallel met deze fundamentele wijziging in de wijze van uitbating van het buurtspoorwegennetwerk, een wijziging die bleef aanslepen tot op het einde van de jaren 1920, moest de NMVB uiteraard ook investeren in de wederopbouw van de infrastructuur. In het geval van de tramverbinding waar onze aandacht nu naar uitgaat, betrof dat vooral de heraanleg van de opgebroken baanvakken op die lijn, een investering die gepaard ging met grote logistieke en financiële hinderpalen (o.a. stijgende grondstoffenprijzen, in gebreke blijvende grondstoffenleveranciers, gebrekkige recuperatie van rollend materieel, voortdurend stijgende arbeidslonen). Meer specifiek werden de volgende baanvakken opnieuw geopend voor het tramverkeer tussen Maaseik en Glons vanaf deze data:

- Tournebride-Smeermaas, vanaf 31 maart 1919
- Maastricht-Kanne, ook vanaf 31 maart 1919
- Boirs-Kanne, vanaf 25 oktober 1920
- Glons-Boirs, vanaf februari 1921

Vanaf begin 1921 kon de Maaseikenaar die het zich kon veroorloven, weer terug zijn tramreis tot in Glons vervolgen, zij het nog steeds met hetzelfde verouderde rollend materieel en met dezelfde stoomlocomotieven als die van 30 jaar tevoren, met andere woorden: hopeloos uit de tijd. In tussentijd evolueerde het wegvervoer pijlsnel. Vrij snel na het einde van de Eerste Wereldoorlog dook er een te duchten concurrent voor het buurtspoorwegennet op: de particulier beheerde en geëxploiteerde autobusmaatschappijen, uitgerekend in een periode waarin de NMVB te maken kreeg met torenhoge herstel- en overnamekosten, waardoor er weinig

middelen overbleven om deze nieuwe concurrent op korte termijn het hoofd te bieden. Voor de modale reiziger bood een autobusdienst heel wat niet te onderschatten voordelen, zoals een hogere gemiddelde snelheid, een groter reiscomfort en een grote flexibiliteit, zowel qua traject als qua dienstfrequentie (wegens niet meer aangewezen op één enkel meterspoor). Er werden enkele organieke wetten uitgevaardigd in 1924 in een poging de particuliere autobusmaatschappijen te beletten rechtstreeks de concurrentie aan te gaan met de tram op die verbindingen die uitgebaat werden door de NMVB, maar het was allemaal boter aan de galg. Tegen het einde van de jaren 1920 slaakte de NMVB-directie een noodkreet t.a.v. de bestuurlijke machten om iets te doen aan deze ongelijke strijd.

Ook op de tramverbinding Maaseik-Tournebride-Maastricht-Glons woedde de concurrentiestrijd hevig, waarvan de dagelijkse stroom reizigers van en naar de mijnzetel in Eisden de inzet vormde. In een snel tempo palmden particuliere autobusexploitanten de beste clientèle in, namelijk zij die graag een goede prijs betaalden voor meer comfort, een snellere reistijd en betere en flexibelere verbindingen tussen woon- en werkplaats. Voor de rest van de potentiële reizigers bleef de hijgende, puffende en schokkende stoomtram ter beschikking, die daardoor permanent onderbezet geraakte en met aanzienlijke verliezen te kampen kreeg. Maar afschaffen was ook geen optie, gezien de sociale functie van de buurttram. Om de concurrentie met de particuliere autobusondernemingen met gelijke wapens te kunnen aangaan, moest er dringend geïnvesteerd worden. Daarbij werden twee opties mogelijk geacht:

1. ofwel een verbetering en uitbreiding van het buurtspoorwegennetwerk, maar in het geval van de lijn die onze specifieke aandacht wegdraagt, was dat geen optie, omdat de Maasdorpen

langs het traject al zeer goed met elkaar verbonden en onderling bereikbaar waren.

2. ofwel een modernisering van het rollend materieel onder de vorm van spoorauto's en nieuwe rijtuigen, een optie die wel geconcretiseerd werd op het traject langs de linkeroever van de Maas.

Elektrificatie van dit traject is nooit overwogen geweest, wegens de te geringe gemiddelde bezettingscoëfficiënt en de te beperkte mogelijkheden om aan te sluiten op andere, geëlektrificeerde lijnen, conclusies die tevens gelden voor alle andere tramverbindingen van en naar Maaseik.

12

In een nota, verspreid door de NMVB in 1932, werd deze modernisering d.m.v. dieseltractie plechtig aangekondigd voor alle tramlijnen in Limburg met gelijkaardige condities en toekomstperspectieven, in de stellige overtuiging dat de vele voordelen van de inzet van het nieuwe rollende materieel (geringere exploitatiekosten, verhoging van het aantal en van de snelheid van de verbindingen, betere scheiding van het reizigers- en het goederenverkeer) de concurrentie met het toenemende aantal particulier uitgebate autobusverbindingen zullen vergemakkelijken.

De gloednieuwe dieseltram AR 17, op 6 mei 1936 gefotografeerd aan de Brusselse Poort in Maastricht, op de lijn Maaseik-Maastricht

De dieseltram AR 17 met twee bijwagens, eveneens op de lijn Maaseik-Maastricht, gekiekt in 1937 ter hoogte van het "Hotel Baljot" in Lanaken-Tournebride

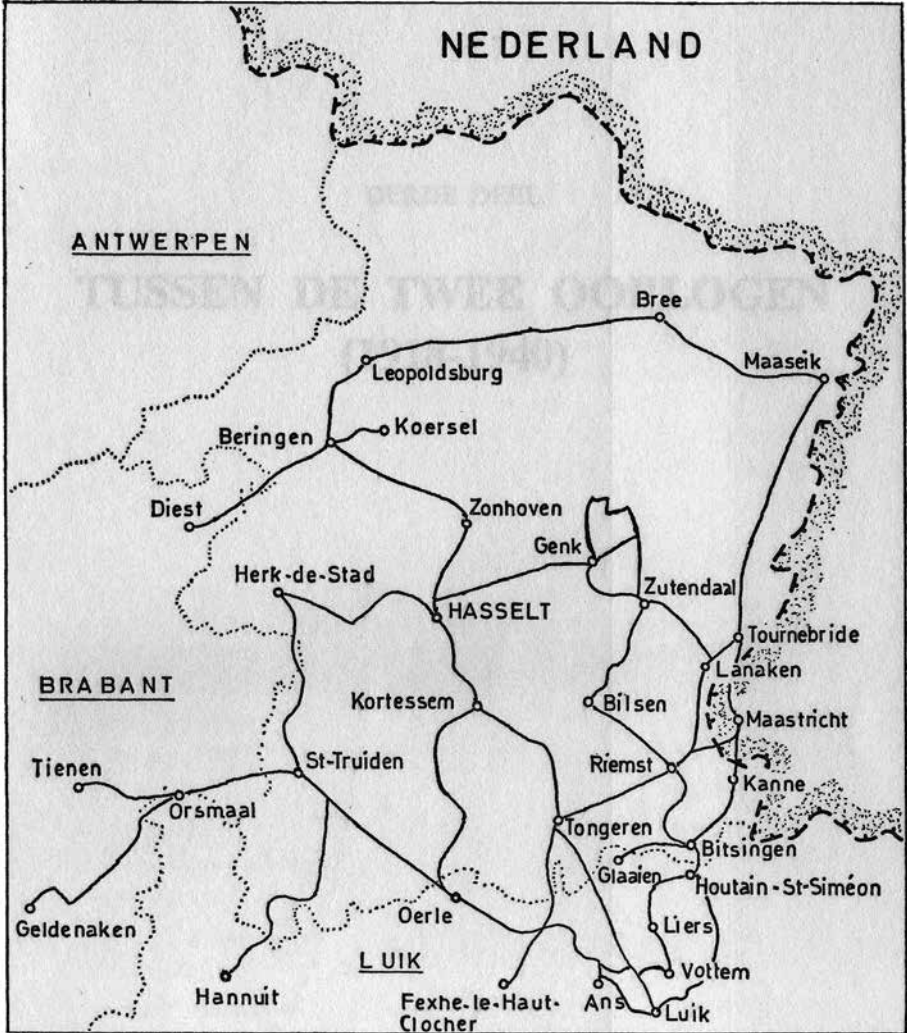
Tussen 1934 en 1936 werden op de lijn die we hier nader belichten, de stoomtrams stelselmatig vervangen door veel comfortabelere spoorauto's met dieseltractie. Daardoor werd het aantal tramverbindingen op deze lijn met 40% vermeerderd en ook de gemiddelde snelheid met 50% verhoogd, van 20 naar 30 km/u. Binnen de kortste keren deed deze dieseltram de stoomtram compleet vergeten, dankzij zijn veel grotere lenigheid, rijdend over nochtans dezelfde sporen, een grotere snelheid en een aangenamer reiscomfort, waardoor een aanzienlijk deel van de autobusclientèle zijn weg terugvond naar de tram, in het bijzonder de pendelaars van en naar de kolenmijn in Eisden. De NMVB had in Limburg en in het Maasland in het bijzonder eindelijk een tweede adem gevonden.

Terloops moet ik wel even vermelden dat er, in het zog van deze grote moderniseringsoperatie, beslist werd om twee tramverbindingen vanuit Maaseik definitief af te schaffen. Op 23 juli 1934 werd al de exploitatie d.m.v. stoomtractie op het baanvak Molenbeersel (grens)-Weert gestaakt. Wegens hun toenemend deficitair karakter is op een buitengewone algemene vergadering van de aandeelhouders van de NMVB op 30 juni 1936 beslist geworden om de exploitatie

van de lijnen Maaseik-Kessenich en Maaseik-Molenbeersel helemaal op te geven. De bestaande dienstverlening werd nog verzekerd tot einde 1937. Op 18 februari 1938 vroeg de NMVB de toelating beide lijnen op te breken, hetgeen ook effectief gebeurde vanaf januari 1940. Net voor het uitbreken van

de Tweede Wereldoorlog vertrokken van aan de Bospoort in Maaseik dus nog maar twee tramlijnen: naar Leopoldsburg en naar Maastricht.

Hoezo, naar Maastricht? Dus niet meer tot in Glons? Neen, want vanaf december 1939 werd ook deze

Het Limburgse buurtspoorwegennetwerk aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog (1940). Alle lijnen werden geëxploiteerd door de NMVB.

doorlopende verbinding onderbroken door de afschaffing van de buurttram op het baanvak Maastricht-Kanne (grens). Besparingen op en herzieningen van de exploitatiekosten noopten tot deze spijtige beslissing, maar de te geringe trafiek op dit baanvak (zowel personen- als goederenvervoer) liet geen ander besluit toe. Sporen vanuit Maaseik tot in Maastricht bleef dus wél nog mogelijk, maar niet meer voor lang. Want de oplopende spanningen in Europa zouden hierin, sneller dan verwacht, verandering brengen...

De Tweede Wereldoorlog gooid alweer roet in het eten (1940-1945)

14

Vanaf 10 mei 1940 rukte de Duitse Wehrmacht in een ijtempo door onze contreien op. Gedurende de Achttiendaagse Veldtocht van mei 1940 werden in Limburg ook ettelijke kanaalbruggen vernield, in de ijdele hoop de Duitse opmars te stuiten. Daarbij sneuvelde ook de brug over de Zuid-Willemsvaart in Eisden, met als gevolg dat de dienstverlening op de buurtspoorweg tussen Maaseik en Maastricht ernstig werd verstoord gedurende de eerste maanden van de oorlog.

Dit nadeel woog echter niet op tegen het grote "voordeel" dat, door de oorlogsomstandigheden, de autobusdiensten, zowel de particuliere lijnen als de ondertussen ook door de NMVB geëxploiteerde lijnen, hun activiteiten noodgedwongen moesten staken. Hierdoor ontstond een onnatuurlijke, buitengewone drukte op alle tramlijnen, ook op het traject Maaseik-Lanaken, zowel voor personen- als voor goederenvervoer. Ik vermeld weldegelijk doelbewust "op het traject Maaseik-Lanaken", want al in de eerste maanden van de Tweede Wereldoorlog, in 1940 nog, werd het baanvak tussen Tournebride en de grensovergang in Smeermaas eens te meer opgebroken. Meer nog, na de oorlog werd dit korte

traject van om en bij de 2 km niet meer heraangelegd, zodat het tramstation aan de Brusselse Poort in Maastricht er voortaan werkloos zou gaan bijliggen, omdat er geen trams meer arriveerden, noch vanuit Glons, noch vanuit Maaseik. Verdere opbrekingen van baanvakken op dit traject achtte de Duitse bezetter, gelukkig maar, niet nodig, omdat deze bezettingsmacht het militaire nut van deze lijn als zeer gering beschouwde. Voortaan kon de Maaseikenaar langs de Maas blijven sporen tot in Tournebride, om van daaruit via Lanaken de reis verder te zetten tot in Tongeren.

De tram van en naar Maaseik sterft een langzame dood (1945-1954)

Na de oorlogsperiode, gekenmerkt door een artificiële hausse in het reizigers- en goederenvervoer, werd de NMVB geconfronteerd met steeds hoger oplopende exploitatiekosten, ook en niet in het minst op de lijnen vanuit Maaseik, bediend met spoorauto's met dieseltractie. Ten eerste liep het reizigersvervoer op de lijn Maaseik-Tongeren weer terug tot een gemiddelde bezettingscoëfficiënt van ongeveer 23 % (zit- en staanplaatsen) zonder dat het aantal in dienst te stellen spoorauto's evenredig kon verminderd worden. Piekuurbezettingen op de

De huidige Bospoort is haast onherkenbaar op deze overzichtsfoto, ook al dateert die van vlak na de Tweede Wereldoorlog. Links zien we de rangeersporen van de hulpstelplaats en een vertrekkensklare spoorauto.

De mazouttram AR 288, gekiekt op 26 augustus 1954 op de stelplaats in Maaseik, na zijn aankomst uit Tongeren. Uiterst rechts, achter het tramrijtuig, zien we het Huis Bollen, Prinsenhoflaan 11, thans beter bekend als de "HOFF"kliniek.

De mazouttram AR 292, gefotografeerd op 8 augustus 1954 aan de Bospoort in Maaseik. Dit is het laatste tramtype dat op de lijn Maaseik-Tongeren dienst deed. Rechts op de achtergrond zien we de ondertussen verdwenen elektriciteitscabine.

wisselingen van de shiften in de Eisdense mijn konden onvoldoende opwegen tegen het haast leeg af- en aanrijden van de tramstellen tijdens de daluren. De openbare dienstverlening moest gewaarborgd blijven, ondanks de geringe bezetting. Die bezettingsgraad ging nog verder achteruit, doordat meer en meer potentiële reizigers in staat waren zich een eigen wagen aan te schaffen en dus de tram niet meer van doen hadden. Ten tweede zorgde de exponentiële stijging van de lonen van de bedienden bij de NMVB, als gevolg van de nieuwe sociale wetgeving na 1945, ervoor dat de loonlasten een steeds belangrijker kostenfactor werden bij de uitbating van een openbare tramlijn, om de eenvoudige reden dat je voor de exploitatie van een tramverbinding meer personeel nodig hebt dan bij de uitbating van een autobuslijn. Denk maar aan de trambestuurder, de kaartjesverkopers, de ambulante controleurs en de bemanningen van de hoofd- en hulpstelplaatsen. Ten derde stegen ook de prijzen voor de vloeibare brandstoffen en de daarop verschuldigde accijnzen en taksen stelselmatig, waardoor ook zij een steeds zwaardere financiële last gingen vormen. Ook de pure onderhoudskosten van de infrastructuur, met name de

spoorlijnen en de parallelle uitrustingen, bleven maar verder oplopen.

15

Op een aantal verlieslatende lijnen de trams vervangen door autobussen, althans toch voor het reizigersvervoer, werd vrij snel na de Tweede Wereldoorlog, krachtens een besluitwet dd. 3 december 1946, de operationele regel, een maatregel die een heilzame invloed had op de kostendekking ervan. De reeds voor de oorlog afgeschafte tramlijnen Maaseik-Kessenich en Maaseik-Molenbeersel werden alzo vrij snel door geregelde autobusdiensten vervangen. De exploitatie van de tramlijn Maaseik-Leopoldsburg kon men nog een tijdje rekken door ze te combineren met de inzet van autobussen, temeer omdat de dienstverlening via trams nog slechts gedeeltelijk en onregelmatig verliep, maar vanaf augustus 1948 werd ook deze verbinding volledig vervangen door flexibeler inzetbare autobussen.

Maaseik had vanaf dan nog maar één tramverbinding, van Maaseik via Lanaken tot in Tongeren. Maar niet meer voor lang. In augustus 1954 al vroeg de NMVB de exploitatie met spoorauto's op het traject Maaseik-Lanaken-Tongeren te mogen vervangen door een autobusdienst. De dienstverlening was

bijlange niet meer rendabel wegens het lange traject van 52 km, bijna zonder kruiselingse verbindingen. De ontvangsten van het goederenvervoer werden vrij snel na de Tweede Wereldoorlog tot praktisch nul herleid, ontvangsten die broodnodig waren om de onderhoudskosten te helpen dekken. Tijdens en onmiddellijk na de oorlog kende de stopplaats in Tournebride, door zijn verbinding met het kanaal, een tijdelijke piek in het goederenvervoer; het betrof niet alleen steenkool uit de mijnexploitatie van Eisden, maar ook krijtgesteenten uit de groeven van Boirs en per rivierschip aangevoerde bakstenen. Heel die winstgevende trafiek smolt na 1947-1948 als sneeuw voor de zon. Op 1 september 1954 werd op deze lijn een ondersteunende autobusdienst in het leven geroepen, en vanaf november van datzelfde jaar werd de dienstverlening m.b.v. buurttrams volledig gestaakt.

16

Daarmee was er een einde gekomen aan een periode van 56 jaar met regelmatige tramverbindingen langs de westelijke oever van de Maas, een afsluiting van

een belangrijk hoofdstuk in de transportgeschiedenis van onze stad en streek.

Wat niet (meer) is, kan nog (terug)komen...

Sinds ruim 60 jaar is bijgevolg een tramverbinding van en naar Maaseik verleden tijd. Maar is dat dan ook voltooid verleden tijd? Niet noodzakelijk. Want, naar aanleiding van en aansluitend op het Spartacusplan voor de ontwikkeling van een nieuw regionaal tramnetwerk in de Belgische provincie Limburg, met de tramlijn Hasselt-Maastricht als eerste concreet te realiseren project, is in Nederland op 24 augustus 2011 een blog op het internet geplaatst door het studie bureau "Infrastruct", waarin een voorstel wordt gedaan voor de realisatie van een regionale tramlijn vanuit Roermond via Maaseik tot in Maastricht, grotendeels dus langs de westelijke oever van de Maas, met aansluitingen op het toekomstige Spartacusnetwerk en op nog (her)aan te leggen grote grensoverschrijdende spoorverbindingen. Deze lijn zou door de dorpen (en kleine

De tramverbinding Maaseik-Tongeren werd in twee fasen afgeschaft: Maaseik-Lanaken in november 1954 en Lanaken-Tongeren op 31 december 1954. Onmiddellijk daarna werden de mazouttrams met bijzondere vrachtwagens afgevoerd voor dienst op de lijn Hasselt-Genk.

steden) getrokken worden, met gescheiden sporen waar de weg breed genoeg is. Over het algemeen zou er slechts één stopplaats in ieder dorp voorzien worden, heel wat minder dan bij de thans reeds voorziene autobuslijnen, juist met de bedoeling dat deze tram zijn traject sneller kan afleggen dan een reeks aansluitende lokale en regionale autobusverbindingen.

Deze regionale tramverbinding zou starten aan het NS-station in Roermond, meer dan waarschijnlijk aan het reeds bestaande busstation, om dan de kleine ring rond het Roermondse stadscentrum (Godsweedersingel en Wilhelminasingel) te volgen. Juist voor de Maas zou er een stopplaats voorzien worden ter hoogte van de recente stadsontwikkeling rond het Kazerneplein. De lijn zou vervolgens de Maas moeten oversteken, daarbij gebruikmakend van een nieuwe trambrug, te bouwen noordelijk van de huidige autowegbrug. Aan de andere kant van de Maas zou dan nog een stopplaats kunnen voorzien worden ter hoogte van het recreatiegebied "De Maasplassen". Logischerwijze zou daarna deze lijn het traject van de N280, de autoweg naar Roermond, volgen in de richting van Horn. Eens een nieuw te bouwen trambrug over het Lateraalkanaal gepasseerd, kan deze lijn:

- ofwel het traject van de voormalige "Centrale Limburgsche Spoorweg-maatschappij" volgen, waardoor het centrum van Horn wordt aangedaan.
- ofwel de nieuwe N280 verder vervolgen tot aan het kruispunt met de oude weg naar Beegden, de zgn. Heerbaan.

De tweede optie laat het centrum van Horn volledig terzijde, maar is wel 600 m korter. Lokale autobusverbindingen zouden dit "euvel" grotendeels moeten oplossen.

In beide opties zou de tram dan zijn weg in zuidelijke richting verder zetten over

de Heerbaan, dwars door de centra van Beegden, Heel en Panheel. Daarmee zijn we al op de westelijke oever van de Maas beland. Vanwege de uitgestrektheid van het dorp zou Heel twee tramhaltes toebedeeld krijgen. En waarom dan niet één van de twee op exact dezelfde plaats als de oude tramhalte, thans "Café De Tram"? Na Panheel zou de tram zijn reis vervolgen in de richting van het witte stadje Thorn, een plaats met een historisch centrum met nauwe straatjes die niet geschikt zijn voor de ontvangst van een moderne tram. Daardoor zal de lijn noodgedwongen door de velden moeten getrokken worden, juist ten noorden van dat oude centrum. In dat geval zal de lijn meteen voorbij het centrum van Panheel het Kanaal Wessem-Nederweert oversteken bij het sluizencomplex van Panheel, om daarna via een nieuwe trambrug over de autosnelweg A2 geleid te worden. Ter hoogte van het centrum van Ittervoort zou de tramlijn dan aansluiten op de oude Napoleonsweg Venlo-Maastricht (N273). Een alternatieve route leidt van aan het sluizencomplex van Panheel langs het kanaal, zodat de tram verder noordelijk, net langs het op- en afrittencomplex Ittervoort-Grathem van de A2-autosnelweg, al aansluit op de Napoleonsweg. In dat geval moeten de kernen van Wessem en Thorn ontsloten worden met lokale autobusverbindingen. Hoe dan ook, in beide gevallen zou in Ittervoort het oude tramstation kunnen herleven, het "Café De Tramhalte".

Anderhalve kilometer voorbij deze tramhalte steekt de tram de landsgrens over. Vanaf daar stelt zich een typisch Belgisch infrastructureel probleem voor de aanleg van de tramlijn. Het vervolg van de Napoleonsweg, de Belgische N78, is tussen de grensovergang in Kessenich en het centrum van Maaseik afgeboord met lintbebouwing. Komt daar nog bij dat de meeste dorpskernen een eind van deze hoofdweg af liggen. De weg op zich is misschien wel breed

genoeg, maar om de tram een eigen bedding te laten volgen in het midden van de weg met links en rechts daarvan gescheiden rijvakken voor het autoverkeer moeten beide bomenrijen sneuvelen, tenminste als men politiek moeilijk realiseerbare massale onteigeningen van private woningen en handelsondernemingen wil vermijden. In het eerste dorp voorbij de Belgische zijde van de grens, Kessenich, is het historische gebouw van het oude tramstation nog intact. Toch is het beter iets zuidelijker een nieuwe, moderne tramhalte in te richten. Ook de dorpen Geistingen en Ophoven zouden elk één stopplaats toebedeeld krijgen.

18 De tram rijdt vervolgens Maaseik binnen via het oude traject van de Venlosesteenweg. Ter hoogte van de Eikerpoort zou een eerste tramhalte

kunnen voorzien worden, precies op de historische locatie van de oude tramhalte aldaar. Daarna buigt de tram af naar de Burgemeester Philipslaan om zo de enge straten van het oude centrum te vermijden. Aan de Bospoort zou een tweede Maaseiker stopplaats ingericht worden ten westen van het oude centrum. Vanaf de Bospoort zou de tram zijn reis verder zetten langs het traject van de Maastrichtersteenweg, tot in Siemkensheuvel.

Ten zuiden van Maaseik, vanaf Siemkensheuvel, wordt de Napoleonsweg N78 zeer breed, in het bijzonder de sectie tot aan het op- en afrittencomplex van de autosnelweg E314 in Maasmechelen. Op dit stuk weg is de verkeersintensiteit wel een flink stuk hoger, dus is de aanleg van een volledig gescheiden trambedding hier het meest

Evocatie van het traject van de toekomstige regionale tramverbinding Roermond-Maaseik-Maastricht door het centrum van Maaseik. Let ook op het summier aangegeven traject van de geplande hoge snelheidslijn Eindhoven-Sittard, een lijn waarvoor geen stopplaats en overstapmogelijkheid ter hoogte van Maaseik zal worden voorzien.

aangewezen, met tramhaltes op viaducten aan de grote kruispunten. Aldus zou de tram kunnen halt houden in Elen, Rotem, Dilsen, Lanklaar en misschien ook wel Rachels.

In Eisden kan de tram vlak naast het Marktplaatsplein stoppen (juist langs de N78). Onmiddellijk daarna moet de tram de Zuid-Willemsvaart kruisen. De huidige autobrug is te smal om er nog een tramlijn bij aan te leggen, dus op deze locatie zou een parallelle ondertunneling van het kanaal t.b.v. de tramsporen meer aangewezen zijn, temeer daar net achter het kanaal in de toekomst deze tram misschien de geplande spoorwegverbinding Hasselt-Genk-Sittard zou gaan kruisen. Dat zou dan het enige kruispunt en de enige overstapmogelijkheid van deze tramlijn met een treinverbinding zijn, met een tramhalte best op een viaduct over de N78.

De tram vervolgt zijn reis door het centrum van Mechelen-aan-de-Maas, met een tramhalte ter hoogte van het Gemeentehuis, in de buurt van de Helix-campus en de winkelcomplexen. Onmiddellijk voorbij dat centrum moet de tram de autosnelweg E314 kruisen; hierbij is een volledig gescheiden aanleg het meest aangewezen, gezien het constant drukke gemotoriseerd verkeer aan de op- en afritten van de snelweg.

De tram zou vervolgens halt houden aan de industriezone ten zuiden van de E314, in Rekem en in Neerharen. Ter hoogte van het Kanaal Briegden-Neerharen (de site van de oude tramhoofdstelplaats Tournebride) verlaat de tram de N78 om, via een nieuwe trambrug over het kanaal, zijn reis te vervolgen over de N766, de oude Maastrichterweg. Deze tram zal dus het centrum van Lanaken links laten liggen, maar eens de Spartacuslijn Hasselt-Maastricht klaar is, mag dat helemaal geen probleem meer vormen. Vlak voor

de grensovergang met Nederland zou dan nog een laatste "Belgische" tramhalte kunnen ingericht worden in Smeermaas. Onmiddellijk ten zuiden van Smeermaas zou deze nieuwe tramverbinding dezelfde bedding volgen als de Spartacuslijn Hasselt-Maastricht, compleet met trambrug over de oude Brusselseweg. Via de Wilhelminabrug bereikt onze tram dan zijn eindbestemming, het NS-station van Maastricht, ter hoogte van het reeds bestaande autobusstation.

Samengevat zou de hele tramlijn, van Roermond tot Maastricht, zo een 55 km lang zijn en uitgerust worden met ongeveer 26 haltes. Uitgaande van dat aantal haltes zou dit traject een reistijd van 1u30' moeten vergen. Dat is in ieder geval een stuk sneller dan hetzelfde traject, afgelegd met soms slecht op elkaar aansluitende autobusverbindingen.

Dit voorstel voor een nieuw aan te leggen tramverbinding, tussen Roermond en Maastricht via Maaseik, mag je gerust ambitieus noemen, met een heleboel publieke infrastructuurinvesteringen (denk al maar aan de talrijke nieuwe bruggen, viaducten en tunnels) en nodige aanpassingen, zodat personen- en vrachtverkeer enerzijds en het tramverkeer anderzijds elkaar zo weinig mogelijk hinderen. Maar is het compleet irrealistisch, volledig van de pot gerukt? Het vergt inderdaad een andere manier van denken over mobiliteit, maar in het plan zit toch een zekere, verdedigbare consistentie en logica. Het mag wel duidelijk zijn dat dit plan alleen kans op slagen heeft, zowel qua inrichting als qua gemiddelde bezettingsgraad, als alle andere projecten die terloops in dit plan ter sprake komen, zoals de Spartacustramlijnen en de treinverbinding Hasselt-Genk-Sittard, ook daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden. Hoe dan ook zal het baanvak tussen de

grensovergang in Kessenich en Siemkensheuvel, ten zuiden van het centrum van Maaseik, een groot knelpunt blijven, wil men voldoende rekening houden met alle weggebruikers, inclusief de zwakke in de dorpscentra en in het centrum van Maaseik. Knappe ingenieurskoppen vinden er ongetwijfeld wel een werkbare oplossing voor.

Blijft het bij een droom? Grensoverschrijdende samenwerking moet m.i. de basis vormen van de transitie van dit project van een schetsmatig plan naar daadwerkelijke realisatie. Duimen maar alvast! De Stad Maaseik verdient een tram als deze!

20

Noot

1. Voor de volledigheid dien ik nog te vermelden dat deze maatschappij op het einde van haar bestaansrecht, vastgelegd bij de oprichting op een periode van 30 jaar, op 22 juli 1911 haar exploitatierechten afstond aan een nieuwe maatschappij, de "S.A. Belge-Néerlandaise de Transports et Travaux", gesticht te Tongeren en met de hoofdzetel te Lanaken.

Geraadpleegde werken

F. BOLLEN, De Maaslandse tram, Maaslandse prokkelingen, Nova Series, 1981, jg. 4, nr. 3, 40 pp., ill. Maaseik Ontstaan en groei van een grensstad, Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 1994, pp. 287-289.
C. HENRARD, H. VAN WESEMAEL & R. BOOGAERTS, Instappen ab! Honderd jaar buurtspoorwegen in België, Antwerpen-Amsterdam, Uitgeverij de Nederlandsche Boekhandel, 1985, 232 pp., ill.
J. NEYENS, De buurtspoorwegen in de Provincie Limburg 1885-1961, Lier, Van In, 1972, 126 pp., ill.
A. VER ELST, De Limburgse buurttram in beeld, Zaltbommel, Europese Bibliotheek, 1980, s.p., ill.
M. & TH. HENDRICKX-GODELAINE, Vervlogen glorie van trein en tram te Maaseik, Maaseik, Ruilclub Achter Olmen, 1990, s.p., ill.
<https://infrastruct.wordpress.com/2011/08/24/regional-tram-roermond-maaseik-maastricht/>

Aw Mezeiker gedichsjes

Tony Van Wijck

In mijn archieven vond ik nog enkele Maaseiker gedichtjes, die ik ooit optekende.

Gedicht over ziek zijn:
Rikke, rikke tik.
Mi-jne mins is ziek.
Pieëperkook lös ter neet.
Nów ligk ter in het hospitaal
en zi-jne kop waas kale, kale kaal!

Gedicht bij het begin van de vakantie:
Meister wieë kómmen uch bedanke
vuur het zitte op de banke,
vuur het lieëze in de beuk
en vuur het stoeën in de heuk,
vuur 't dóffe in de rögk.
Gieë zeet ós noeëts mieë trök!

Gedicht over het vergaan van de wereld:
Es de boor neet mieë klaag,
de vrouw neet mieë zaeg,
de pestoeër niks mieë vreug:
den vergeit de waereld!

Gedicht over een ezel:
Este uuëverdaag wirks es e paerd,
smörges mèt de hoonder opstuis,
saoves zoe meug bès es nen hónd,
den is de kans groeët deste nen iëzel bès!

Waem kènt er nog?

Duitse officieren bezetten de dekenij tijdens WO I

(collectie Leon Daniëls)

Rik Daniëls

In een nota, ondertekend en gedagtekend op 3 mei 1919, schreef Pieter Kubben, pastoor-deken in Maaseik van 1917 tot 1927, over de bezetting van de dekenij tijdens WO I door Duitse officieren:

“Vanaf de eerste dagen van de bezetting van ons land in 1914 werd de dekenij in Maaseik bezet door Duitse officieren. Ik logeerde er pas in 1917 vanaf mijn benoeming tot pastoor-deken. De militaire rechter, de Duitser Van den Bossche, die er ook zijn intrek had genomen, was een kalme en beleefde man.

In mei 1918 kwam er een tweede officier bij, de luitenant Seibicke. Hij eiste de mooiste kamer en meubelen van de dekenij op. Er bleef voor mij niets anders meer over dan de spreekkamer en een slaapkamer.

Op 11 juni 1918 zou Monseigneur de Bisschop van Luik het vormsel komen toedienen aan de kinderen van het dekenaat Maaseik. Omdat er geen kamers meer vrij waren in de dekenij, richtte zich de Sint-Catharinaparochie tot de militaire gouverneur te Hasselt om, gedurende het verblijf van de Bisschop te Maaseik, de dekenij te laten ontruimen.

De Duitse overheid gaf dan bevel om, twee dagen voorafgaande aan het vormsel, de dekenij vrij en leeg te maken, gedurende het verblijf van de Bisschop in Maaseik.

De officier Seibicke onderwierp zich, met veel tegenzin, aan dit bevel. Op elke mogelijke manier wreekte hij zich op de bewoners, door op elk ogenblik met zijn kompanen-militairen alle lokalen van de dekenij te betreden. Tijdens mijn afwezigheid, onderzocht hij mijn bureau en schreef er alle hatelijkheden op mijn documenten.

Klacht werd ingediend bij de ‘Kreischef’ en deze antwoordde: “mijn officieren doen zo iets niet en zijn daarvoor veel te fatsoenlijk en waardig”. De klacht werd verworpen, ondanks de getuigenis van rechter Van den Bossche.

Het gevolg was dat de pesterijen vermeerderden en erger werden. Zelfs na een klacht van Monseigneur de Bisschop. Ganse dagen was de dekenij gevuld met officieren en soldaten. Het keukengerei diende de hele dag ter beschikking te blijven van officier Seibicke en zijn vrienden, honden werden binnen gelaten en verbleven dag en nacht in de slaapkamers.

Op een dag kwam officier Seibicke vergezeld van kompanen in de dekenij. De orgiën barstten los, er werd geschreeuwd, gezongen, gedronken en gegeten tot 5 uur in de nacht.

In de dekenij was geen rust of slaap meer mogelijk, meermaals donderden officieren van de trap af.

Toen officier Seibicke, 's nachts de sleutel van de ingangspoort van de dekenij vergeten was, schreeuwde hij op straat de hele buurt wakker tot dat een van de ordonnansen de deur opende.

Het lawaai in de dekenij duurde tot half juli 1918, toen officier Seibicke verplaatst werd naar de ‘Commandantuur’ (sic) in Hasselt. Dit gebeurde na klacht van Maaseiker burgers, via een Duits soldaat, over Seibicke. Na zijn vertrek keerde de rust terug in de dekenij, waar vanaf toen nog maar alleen een militaire rechter

verbleef, tot aan de wapenstilstand. Tijdens de volgende maanden trokken duizenden vluchtende Duitse soldaten via de Maasbrug naar Nederland. Soms passeerden er per nacht meer dan 20.000 soldaten. Dit was een triest schouwspel, een echte overrompeling. Ook de dekenij kreeg haar deel. In twee nachten logeerden er 200 Duitse mariniers. Als ze 's morgens vertrokken was de dekenij een stal. Een officier bedreigde mij met een revolver, omdat ik de toegang tot mijn kantoor weigerde aan Duitse soldaten. Een massa Duitse soldaten trokken de volgende dag in de namiddag door Maaseik. Dit was de voorlaatste dag van de uittocht. Toen heeft mij een Duits officier brutaal

aangepakt, omdat ik de toegang van zijn bende weigerde tot de parochiekerk. Dit was op 21 november 1918 dag van de volledige bevrijding van de stad Maaseik”.

Maaseik 3 mei 1919
(get.) P. Kubben

Over deken Pieter Kubben (1876-1947), zie: Jan Gerits, Pieter Kubben, pastoor-deken van Maaseik, een verdienstelijk geschiedschrijver, De Maaseikenaar, jg. XL, 2010, nr. 1, pp. 23-26

Bestelformulier De Groeëte Mëzeikër Diksjänaer

Bestel De Groeëte Mëzeikër Diksjänaer nu al door dit formulier aan de dienst feestelijkheden te bezorgen. Online bestellen kan ook via www.maaseik.be/dgmd. Opgelet! De bestelling is pas definitief na betaling van het verschuldigde bedrag op rekening BE02 0910 0048 6140 met de vermelding "Mëzeikër diksjänaer". Het boek kan na verschijning onder meer afgehaald worden in het toeristisch onthaalcentrum.

Naam:

Adres:

E-mail:

Aantal: x €20 totaal bedrag:

Ik geef toestemming om mijn naam en adres op een intekenlijst in het boek te laten vermelden.

Ik geef om privacyredenen geen toestemming om mijn naam en adres op de gepubliceerde intekenlijst te vermelden.

Bezorg dit formulier aan

dienst feestelijkheden

Cultuurcentrum Achterolmen, Van Eycklaan 72

E. feestelijkheden@maaseik.be

T. 089 560 560

Om uw Maaseikenaar niet te beschadigen, mag dit bestelformulier gerust gekopieerd of overgeschreven worden

Halfvastencavalcade in Maaseik anno 1865

(uittreksel uit het weekblad
"De Maeseckenaer" nr. 13,
zaterdag 1 april 1865)

Tony Van Wijck

Onderstaande tekst werd door mijn dochter Frieda gevonden in de Albertinabibliotheek te Brussel. Door rechtstreeks kopiëren van het drukwerk werd de tekst moeilijk leesbaar. Daarom hebben wij hem hieronder overgeschreven in dezelfde taal en stijl als in het oude weekblad.

Deze tekst is weer een bewijs dat de geschiedenis van onze Halfvastenstoet toch wel ver teruggaat.

"De 26e Maart, Halfvasten, was een

allerheerlijkste dag voor de inwooners van Maaseyck: hij verstrekte den welhebbende tot vermaak, en den behoeftigen, tot onderstand. De dag heeft nogmaals bewezen, dat, hier ter stede, de bron der liefdegiften onuitputbaar is.

Pas eenige maanden geleden, vierden men de inhuldiging van het standbeeld der gebroeders Van Eyck, die schoone feest, welke nimmer uit het geheugen der Maaseyckenaars zal gewischt worden, en welke Z.M. onze welbeminde Koning met zijne tegenwoordigheid vereerde. Dan beijverde zich iedereen om door geldelijke middelen die feest op te luisteren; dan wilde iedereen het zijne bijdragen, om zijne geboorteplaats waardig te maken België's geëerbiedigden Vorst te ontvangen.

Thans riep men op nieuw de milddadigheid der burgers in; onmiddellijk opende zich aller beurs, en aller hand was bereid om er den, voor den arme bestemden, penning uit te halen.

Men besloot een Cavalcade daar te stellen. Eene inrichtingskommissie, bestaande uit de H.H. Hennen, zoon, Magniet, Briërs, Lodewyk, Jacquet, Maes en Houben, werd benoemd. Deze, alle mannen vol ijver en moed, met de edelste gevoelens bezielde, sloegen dadelijk de hand aan 't werk, en, op minder dan veertien dagen tijds, was alles vaardig: Zondag II. dan hebben wij de gelegenheid gehad om de door hen samengestelde Cavalcade te bewonderen; (dit is inderdaad het woord, dat men gebruiken mag).

Giftinzamelaars, ten getalle van twintig, werden bij de Commissie gevoegd. Wien van hen moet men meest lof toezwaaien? Dit is eene vraag, waarop moeilijk te antwoorden is. Laat ons slechts met genoegen bestatigen, dat

alle, zonder uitzondering, den grootsten lof verdienen, en zich met buitengewoon grooten ijver, en op de best mogelijke wijze van hunne verdienstelijke taak gekweten hebben. De loffelijke poogingen, die deze edelmoedige heeren aangewend hebben, zijn ook met den besten uitslag bekrond geworden: de opbrengst belooft fr. 580,48. (Menigvuldige kleedingstukken zijn insgelijks gegeven geworden.)

Wat nog vooraf verdient vermeld te worden, is dat geen centiem van die som is achtergehouden geworden, om de talrijke onkosten te bestrijden, waartoe de Cavalcade aanleiding gegeven heeft. Dezelve zijn, door de moeite en zorgen der inrichters, bij middel van een 'bijzonder inschrijvingslijst' tussen hen gedekt geworden; zoodat de ontvangene som ten volle, door tuschenkomst des heeren Burgemeester, aan den voorzitter des Bureels van Weldadigheid is ter hand gesteld geworden. Dank dus, edelmoedige heeren, dank aan u allen, in name der behoeftigen onzer stad.

Laat ons nu eenige woorden over de Cavalcade zelve zeggen. Deze was luisterrijk, in den volsten zin des woords. Wat vooral elkers aandacht op zich trok, was de wagen der Van Eyck's en hunne zuster Margaretha. Deze was prachtig, met veel kunst en smaak samengesteld. Het minst geoefend oog kon licht bespeuren, dat het plan van dien praalwagen, door de hand eens meesters vervaardigd was. Twee ander zeer fraai versierde wagens reden voorop. De eene bevatte de leden der Koninklijke Harmonie; de andere, die van het Zanggenootschap "De Maasgalm", beide deze genootschappen hebben, door hunne deelneming, veel bijgedragen ter opluistering van den voortreffelijke stoet.

Aan het standbeeld der Van Eyck's, alsook voor de woning van den heer

Burgemeester, voerden zij beurtelings een hunner schoonste muziekstukken uit. Verders verlevedigden en vervrolijkten zij de Cavalcade door hun schoon en aangenaam muziek. Dank dus ook aan de H.H. leden der Societeiten, voor hun welwillende medewerking.

De "Savoyards" deden eenieder schaterlachen, zoowel door hunne koddige kostumen en zonderlinge muziekspeeltuigen, als door den charivari, welke zij uitmaakten.

Zes en twintig ruiters, alle in kostbare en wel gekozene kostumen uitgedost, begeleidden en sloten den prachtvollen stoet, die waarlijk eener groote stad weerdig was."

24

Dit bericht is voor hen die hun abonnementsgeld voor 2016 nog NIET betaalden. Wij zijn er toch van overtuigd dat u ook in 2016 abonnee wilt blijven van "De Maaseikenaar". Daarom sturen we u nog dit nummer 1 van onze nieuwe jaargang.

Mits overschrijving van slechts € 12 (of € 16 voor buitenland) ontvangt u ook de volgende nummers van jaargang XLVII.

In memoriam kruisheer Jan Bierens

(° 20 juni 1930 -

† 4 augustus 2015)

Jaak Bergers

Elk menselijk leven is eindig, komen en gaan met daartussen een individuele, proportionele mix van: gezondheid en ziekte, meeval en tegenspoed, vreugde en verdriet. De overleden kruisheer-missionaris Jan Bierens was hierop geen uitzondering. Zijn hele leven is gekenmerkt door een uitzonderlijk grote dienstbaarheid bij materiële, culturele of

godsdienstige processen of problemen. Hij was 30 jaar actief als missionaris in Congo en later - hij keerde in 1995 voorgoed terug naar Europa - werd hij ere-Regionale Overste van de Kruisheren in Congo en vulde hij verschillende bestuursfuncties in in de orde, o.a. van subprior van het Kruisherenklooster in Maaseik. De laatste jaren werd hij veel gevraagd bij verjaarmissen van allerlei verenigingen zoals Neos, 50 Plus en de andersvaliden. Hij was tevens gewaardeerd complementair actief in de lokale kerkgemeenschap van de federatie Maaseik.

Jan Bierens was ook een vaste aanwezige in het cultureel-historische leven van Kinrooi (o.a. Geschied- en Heemkundige Kring) en Maaseik (Pater Sangerskring, Davidsfonds en Documentatiecentrum). Tijdens de Nacht van de Geschiedenis in 2008 verzorgde hij in een bomvolle Bosstraatkerk nog eens een nostalgische eucharistieviering, volledig volgens de riten van voor het laatste concilie, in het Latijn en met alleen gotische muziek. Hij bezat een onuitputtelijke werk- en woordkracht. Zijn devies was: kort en goed, levensnabij en even gekruid met een vleugje humor als mens, familielid en als hoopgevende verkondiger van de Blijde Boodschap van Jezus. Elk leven is een uniek verhaal, zijn leven bovendien ook nog opvallend veelzijdig, iemand om zeker een plaats te geven in onze herinnering.

De bevrijding van Maaseik en omstreken: deel 5

Notities en commentaar uit mijn "Oorlogs-dagboek van een student"

Jaak Hoedemakers

26

Na de eerste bevrijdingsdagen werd het stoffelijk overschot van Maaseikenaar Jos Raedschelders en van een verzetsman die in Opoeteren werd begraven, via de noodbrug van Eisden naar Maaseik overgebracht. Hij werd op 26 september onder grote belangstelling, op de schouders van acht verzetslieden, ten grave gedragen. Een zestal verzetslieden die te Peer, Louwel en Gangelt waren doodgeschoten, werden op 28 september begraven. De kisten, die naast elkaar stonden op platte wagens, overdekt met de nationale driekleur en een massa bloemen en kransen, werden voortgetrokken door lichte rupswagens van de Brigade Piron. Begeleid door verzetslieden, overheid en familieleden trok de droeve stoet via de Bosstraat naar het kerkhof op de Koningin Astridlaan.

Begravenis van verzetsstrijders te Maaseik op 28 september 1944

Op zondag 1 oktober werd burgemeester Eugène Stiels onder grote belangstelling in zijn ambt hersteld en ingehuldigd. Op maandag 26 oktober werden nogmaals elf verzetslieden op dezelfde plechtige wijze begraven als hun voorgangers.

De notities van 7 oktober 1944 waren de laatste uit mijn oorlogsdagboek dat ik toen, tot mijn spijt achteraf, heb onderbroken. De bevrijdingsroes en de bewogen periode die erop volgde, zijn hiervan de oorzaak geweest. De contacten met onze bevrijders, die met duizenden in onze Maaslandse dorpen verbleven, behoorden tot ons dagelijks leven.

Nadat vriend Mon de Landsheere naar huis was teruggekeerd om zijn studies Germaanse talen te Gent verder te zetten, raakte ik bevriend met een jonge Amerikaanse GI, met name Johnny Kunstbeck uit Altoona, Pennsylvania. Samen met Jimmy, een New Yorker, waren ze belast met de werking van een mobiele waterzuiveringsinstallatie van het Amerikaanse leger naast de Itterbeek op de Weertersteenweg in Kinrooi.

Hij was opgeroepen voor zijn legerdienst na zijn middelbare studies. Zijn voorouders waren Duitse emigranten. Met wijlen Jean Latour uit Maaseik waren we vaste bezoekers op hun kampement. Johnny was de tegenpool van Jimmy, die er een wat lossere levensstijl op nahield en regelmatig op zoek toog naar vrouwelijk gezelschap. Johnny was een fervent lezer. Hij bezorgde mij Amerikaanse pocketboeken van een speciaal formaat. Die pasten exact in de broekzakken van hun legeruniformen, waarvan ik er op heden nog ettelijke bezit.

Na zijn vertrek naar Duitsland hebben we nog een tijd gecorrespondeerd, ook nog toen hij naar de Verenigde Staten was teruggekeerd en universitaire studies

had aangevangen. We leefden nog tot na de winter onder angstwekkende omstandigheden, omdat Maaseik, Ophoven en Kessenich tot begin februari 1945 in de oorlogszone lagen. De Duitsers die het gebied tussen Susteren en Roermond bezet hielden, werden pas na het toen heropend offensief van de geallieerden verdreven. Ondertussen bleven zij ons van daaruit met granaten bestoken. Tijdens die periode sliepen wij met zes huisgenoten in een kleine overwelfde kelder. Er speelden zich in de regio nog tal van dramatische gebeurtenissen af en er waren zowel te Maaseik als in Ophoven en Kessenich een aantal dodelijke slachtoffers.

Duitse patrouilles staken 's nachts regelmatig de Maas over. Jaak Slevén, woonachtig aan de Venlosesteenweg in Aldeneik, werd 's nachts in zijn woning overvallen en gevangelijk meegevoerd. Hij zou pas na de bevrijding uit Duitsland terugkeren. De Duitsers zochten een onderkomen in de leegstaande woning, vanwaar ze het doen en laten van de geallieerden konden bespieden. De Engelsen hadden echter, door een waarschuwing van burens, lont geroken. Zij deden een inval in de woning en konden een aantal Duitsers die zich in de kelder verborgen hielden, overmeesteren en krijgsgevangenen nemen. Tijdens die periode deed een Amerikaanse militaire estafette met een motor regelmatig het traject vanuit Maaseik tot het eindpunt van het door de geallieerden bezette gebied in Thorn. Op zekere avond hadden de Duitsers een kabel gespannen tussen twee bomen op de Venlosesteenweg. De Amerikaanse motorrijder kwam toen op jammerlijke wijze om het leven. De boerderijen aan de Maas, 't Wit Paard, Het Tegelhuisje en Cretskenshoeve, werden tijdens de herfst in brand gestoken. De bewoners hadden wegens de voortdurende beschietingen reeds elders een onderdak gevonden. Annie Rutten, haar tante Antoinette

Houben en knecht Arnold Vangeneuygen gingen na de brand een kijkje nemen in de uitgebrande boerderij 't Heerenhuis. Ze vielen echter in handen van een Duitse patrouille en werden onder beschuldiging van spionage meegevoerd over de Maas naar Stevensweert. Na ondervraging werden ze in een kelder opgesloten. Toen 's anderendaags twee vermiste Duitsers terugkeerden, kregen ze een huis toegewezen waar ze verplicht werden te verblijven. Dankzij de hulp van het verzet, dat zich met de Belgische tak in verbinding had gesteld, konden zij op een stormachtige nacht vluchten. In Aldeneik werden ze door drie Belgische verzetsluit per boot naar België teruggevoerd. Bij die verzetsluit was haar eigen broer Jozef Rutten, sectoroverste van het Geheim Leger.

27

Aan de Nederlandse zijde werd het schilderachtige kasteel Walborg, dat door de Duitsers was bezet, door geallieerde beschietingen totaal verwoest. Tijdens een der laatste luchtaanvallen door Duitse jachttoestellen op geallieerde vliegtuigen op nieuwjaarsdag werd een Duitse jager neergeschoten. De piloot verloor hierbij het leven.

Het was de tijd dat wij bijna dagelijks in contact waren met onze bevrijders: Belgen, Engelsen, Schotten, Ieren, Amerikanen of Canadezen; Een Schots detachement, uitgerust met kilts en doedelzakken, musicerend door de straten te zien marcheren, was af en toe een attractie.

Vanaf begin november 1944 waren thuis gedurende een zestal weken Engelse militairen van het 53ste Reconnaissance Regiment, die 's nachts de wacht verzekerden, ingekwartierd. Dat betekende voor ons gezin dat ons gratis kolen werden toebedeeld. Vanaf het begin van de avond vertoefden zij samen met ons in de huiskamer, waar we de tijd doorbrachten met gezelschapsspelletjes,

waarmee ze vlug vertrouwd waren. Moeder zette thee, die de soldaten meebrachten en die wij willens nillens meedronken. Zij serveerde hierbij door haarzelf gebakken koeken. Na korte tijd voelden zij zich volledig thuis en omdat ik de Engelse taal tamelijk goed beheerste, kon ik hen in tal van zaken behulpzaam zijn.

Levendig herinner ik mij de Schotse sergeant-majoor Mackie, een innemend man, die bij zijn ondergeschikten heel geliefd was en thuis over een slaapkamer beschikte. Op een dag, toen ik hem mijn English Anthology van W.H. Collet en A.E. Van Soest, die wij toen op het atheneum als handboek gebruikten, overhandigde, ontdekte hij daarin het gedicht van de grote Schotse dichter Robert Burns: 'My heart is in the Highlands'. Hij vroeg me om het hem voor te lezen, hetgeen ik met veel gevoel moet hebben gedaan, want hij was danig ontroerd. In verbeelding waande hij zich waarschijnlijk terug in zijn geboortestreek, de Schotse Hooglanden, waarvan hij nu gescheiden was. Hij informeerde waar hij die bloemlezing met die unieke selectie uit de Engelse literatuur kon verkrijgen. Ik heb toen bij de toenmalige studieprefect Henskens een exemplaar voor hem gekocht. Zelf had ik al geruime tijd belangstelling voor de Engelse literatuur. Tijdens de geallieerde bezettingsperiode kon ik thuis, via burens, familie en kennissen een groot aantal boeken verzamelen. Onze bevrijders hadden op dit gebied niet te klagen, want zij beschikten over een ruime keuze werken van bekende auteurs.

Tijdens die winter had mijn moeder een pijnlijk ontstoken been ten gevolge van spataders. De twee Maaseiker dokters op wie wij thuis normaal beroep deden, waren zoals tal van vooraanstaande Vlaamse intellectuelen, in de gevangenis beland. We waren aan de weet gekomen dat bij smid Ponsen in Kessenich een Engelse legerdokter was ingekwartierd. Ik trok mijn stoute schoenen (klompen) aan

en trok naar Kessenich, waar ik bereidwillig door hem werd ontvangen. Ik bracht hem op de hoogte van de noodsituatie en hij beloofde ons te helpen. Gedurende twee weken kwam een Canadese ambulancier die hij ter beschikking had, het been van moeder deskundig verzorgen.

Het was ook de tijd dat tal van romances ontstonden tussen geallieerde soldaten en aankomende meisjes. De brieven die ze kregen na hun vertrek, moesten vertaald en beantwoord worden. Voor enkelen van hen heb ik toen tientallen brieven vertaald en beantwoord. Voor één paar heeft mijn tussenkomst alleszins vruchten afgeworpen. Na de oorlog huwde Albertine Kraewinkels uit Maaseik met Tom Mc Namara, van Ierse afkomst.

Tom Mc Namara en Albertine Kraewinkels

Zij vestigden zich in Kinrooi. Bij de bevrijders maakte hij deel uit van de Royal Artillery en hij werd vereerd met ettelijke onderscheidingen. Toen hij een legertruck bestuurde tijdens de bittere gevechten rond Caen, werd een mede-inzittende militair naast hem dodelijk getroffen. Tom heeft hem gedurende enkele dagen in zijn truck meegevoerd alvorens hij kon begraven worden. In Duitsland maakte hij de bevrijding mee van het concentratiekamp Bergen-Belsen, hetgeen een levenslange indruk op hem heeft nagelaten. Tom Mc Namara, een minzaam man, heel geliefd bij de plaatselijke bevolking, overleed op 9 juli 1996 in Kinrooi. Pijnlijk was het voorval van een meisje uit mijn omgeving dat ook een liefdesrelatie had met een Engelse soldaat. Haar laatste brief kwam onbeantwoord terug met het bericht dat betrokkene bij de verdere opmars in Duitsland was gesneuveld.

Tijdens de zonnige paasweek van 1945 verbleef een peloton Amerikaanse infanteristen vlakbij onze woning in een weide van buur Moors. Ze hadden daar hun tenten opgeslagen voor een korte rustpauze alvorens voor het laatste offensief in Duitsland ingezet te worden. Ik was toen nog getuige van een voorbeeld van religieuze geloofsbeleving. Tijdens de schafttijd stond ik naast een groepje GI's, toen ik zag dat één van hen zijn vleesrantsoen aan een kameraad overhandigde. Toen ik hem vroeg of hij geen vlees lustte, antwoordde hij: "It's the holy week, I am a catholic" (Het is de Goede Week, ik ben katholiek.). Ik vernam dat zijn voorouders uit Spanje afkomstig waren. Deze Amerikanen behoorden tot de laatste bevrijders die hier verbleven. In 1991 maakte ik kennis met één van die vernoemde oud-veteranen van het Engelse 53ste Reconnaissance Regiment met name Jack Heald uit Ossett in West-Yorkshire. Hij was pas negentien, toen hij in 1944 aan de bevrijding van ons land deelnam. Hij verbleef toen enkele weken

in Maaseik en in Geistingen. In de winter van het daaropvolgend jaar, toen het Ardennenoffensief losbarstte, werd zijn regiment ter hulp geroepen en ingekwartierd op het koninklijk domein van Ciergnon in de provincie Namen. In de lente van 1945 nam hij deel aan het laatste offensief, dat hem tot in Berlijn bracht. Nadien verbleef hij nog enkele jaren in Wilhelmshaven. Uit die ontmoeting met hem is een vriendschap gegroeid en een jarenlange briefwisseling alsmede wederzijdse bezoeken. Vanaf die tijd kwam hij regelmatig met zijn wagen naar Maaseik om enkele weken bij mij te logeren en de streek, die hem nauw aan het hart lag, te verkennen. Als voormalig duivenliefhebber werd hij zelfs een bekend bezoeker in de duivenlokalen van Maaseik en Geistingen. Bij mijn bezoek aan hem hebben wij samen de hele schilderachtige Yorkshire Dales verkend tot aan het meer Windermere in Cumbria. Hij was een vrijgezel, die in Ossett tewerkgesteld was in een rietvlechterij. Hij was gespecialiseerd in het vervaardigen van rieten schuiten voor luchtballons. Hij was bovendien een tijdlang houder van een kleine varkenskwekerij. Als bijvoeder betrok hij toen regelmatig de afval van de bekende Engelse chocoladefabriek Mackintosh Quality Street, gevestigd in het nabijgelegen Halifax.

Het was dankzij Jack Heald dat ik in het bezit werd gesteld van een artikel, verschenen op 8 januari 1991 in het Engelse tijdschrift *British Homing World*, getiteld 'Warrior Birds', dat handelde over de inzet van postduiven tijdens WO II en het aandeel dat hierin gespeeld werd door het verzet in onze regio en meer in het bijzonder door één van haar leden, met name Mw. Cartwright. Het heeft heel wat opzoekingswerk gekost, zowel voor Jack Heald als mijzelf, om te achterhalen dat Mw Cartwright niemand minder was dan Marie-Louise Bakkers, geboren te Kinrooi in 1925. Zij huwde

Jack Heald

na de oorlog met Francis Cartwright, kwartiermeester in de koopvaardijvloot, en woonde achtereenvolgens in Engeland, Canada en Wales, waar zij stierf in Portlandulais in december 1990. Haar zus Doreen woonde tot aan haar dood in Antwerpen. Door Jack Heald kwam ik in contact met J.T. Dixon, schrijver van het artikel uit Ferndale (Wales). Dit resulteerde in een tweede artikel in vernoemd Engels tijdschrift met tal van bijzonderheden over de activiteiten van de zussen Bakkers in het werk bij het verzet en de bijstand aan neergeschoten geallieerde piloten. Ook werd hierin de vertaling overgenomen van het verhaal van Mathieu Brouns uit Geistingen uit zijn boek "Toen de hei nog bloeide". Het handelt over de gedropte doos met een reisduif, gevonden door Theo Kuppens enkele dagen voor Pinksteren 1944 en de rol die hierin werd gespeeld door de toenmalige pastoor Overmans.

Echtpaar Cartwright-Bakkers. Zij heeft nog een zuster Doreen die in een Antwerps bejaardenhuis verblijft.

Mijn nieuw en laatste schooljaar

Dit kon pas opnieuw van start gaan nadat het geallieerde offensief van hieruit goed en wel op gang raakte en dat was pas einde januari 1945. Eerst dan konden het atheneum en de andere scholen het leven van voor 1940 hernemen. Zo was Maaseik in feite de eerste Belgische stad die door de Duitsers werd ingenomen en de laatste die werd bevrijd.

Het kostte me heel wat moeite en doorzettingsvermogen om na die woelige dagen de studiegeest opnieuw te pakken te krijgen. Daar werd voor mij nog een duchtige domper op gezet door een na al die jaren lachwekkend maar voor mij op bewuste dag dramatisch voorval. Op een zaterdag, toen ik na de lesuren rond de middag het atheneum verliet, reed een colonne Amerikaanse tankcarriers langzaam in de richting van de Eikerpoort. Dat waren lange, platte voertuigen, nauwelijks een halve meter

Tekening: Tjeu Corstjens

hoog, waarop reuzegrote tanks stonden, die naar het front in Duitsland werden vervoerd. Omdat ik te voet was, nam ik plaats op het laatste voertuig waar nog een zitje was achter het logge monster. Zo dacht ik op een comfortabele wijze thuis te geraken. Het zou echter deerlijk mislopen. Ter hoogte van de steenbakkerij Schouterden voelde ik dat mijn voertuig langzaam snelheid begon te winnen. Ik geraakte in paniek, want ik had geen zin om mee te rijden naar het front. Bij het afspringen maakte ik een formidabele buiteling, die niet zonder kleerscheuren en kneuzingen verliep. Maar het ergste was dat mijn schooltas, met alle boeken en nota's die ik die dag bij had, naar een onbestemde bestemming waren verdwenen. De moed om verder te studeren zakte me in de schoenen. Maar dankzij de hulp van mijn klasgenoten ben ik de noodsituatie tijdens de resterende maanden van het schooljaar te boven gekomen. Het moet gezegd dat ook onze leraren in dat jaar veel begrip hebben opgebracht voor de moeilijke tijd die we doormaakten.

Het werd voor mij zelfs een heuglijke prijsuitreiking. Ik werd dat jaar namelijk beloond met de regeringsmedaille, die toen voor de eerste keer op het atheneum van Maaseik werd toegekend. Het was een kleinood in brons, waarop in reliëf de mythologische reus Atlas, die

de aardbol torst, was afgebeeld en waarin aan de achterkant mijn naam stond gegraveerd. Begrijpelijk was ik er trots op, maar er was het probleem van de algemene schaarste in die tijd, waardoor ik geen fatsoenlijk pak had voor de prijsuitdeling. Mijn oudste zus werkte in die tijd bij de familie Huysmans-Kleynjans in de Grote Kerkstraat. Stadsgriffier Henri Huysmans was na een maandenlange opsluiting in een Duits concentratiekamp totaal vermagerd teruggekeerd. We kregen van hem een degelijk pak, dat moeder bij kleermaker Hornix liet omkeren om het op mijn maat te laten vermaken.

De klasgenoten die dat jaar met mij afstudeerden, waren: Hubert Notermans uit Rotem, Theo Colla, Jan Rutten en Charly Houben uit Lanklaar, Antoinette Martens, Tilly Jans en Jean Claessens uit Maaseik, Leon Sevens uit Elen en Pierre Simons uit Leut. Klasgenoot Lucien Boonen uit Maaseik onderbrak in de loop van het jaar zijn studies om die als vrijwilliger bij het Belgische leger te voltooien. Leon Sevens, Pierre Simons, Tilly Jans, Lucien Boonen en ikzelf zijn de laatste overlevenden uit dat bewogen schooljaar.

die waren aangehouden omdat ze brieven smokkelden in hun kleren en in hun haar!”

Als u deze link correct in uw browser tikt, dan komt u direct op de zoekpagina terecht: <http://opac.kbr.be/belgicapress.php?lang=NL>

Lezers mogen de resultaten van hun zoektocht aan de redactie bezorgen.

Documentatiecentrum Maaseik

Maaseikenaren brengen wekelijks foto's, documenten, boeken en artikels over Maaseik naar het *Documentatiecentrum*, Mgr. Koningsstraat 12. Hun namen en de datum worden ter plaatse genoteerd. Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik om hen allemaal van harte te danken.

Op de website (*Documentatiecentrum Maaseik* intikken in Google) bieden zij u een aantal verzamelingen aan. Een kopie van de gevonden artikels, foto's of andere documenten die u interesseren, kunt u bij hen bestellen.

Tel. +32 89 61 34 00. Open op maandag en donderdag van 09.30 tot 11.30 uur. Ons e-mailadres: werkgroep@maaseik.be.

Zoeken in historische krantenpagina's online

32 Wim Corstjens

In "De Maaseikenaar" 2012-3 p.150 vestigden wij de aandacht op Belgica, de digitale bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België.

De Koninklijke Bibliotheek van België is al een tiental jaren bezig met de grootschalige digitalisering van haar krantenverzamelingen. Bijna 4 miljoen historische krantenpagina's, uiterst kwetsbare historische bronnen, zijn gered van de verzuring. Sinds april 2015 kunt u thuis via internet miljoenen krantenpagina's efficiënt en gericht doorzoeken. En, wat ook belangrijk is, deze kranten zijn vrij van rechten (1831-1918).

Mevrouw Frieda Van Wijck, die ons de tip bezorgde, probeerde het even uit.: *"Als ge onderaan dit bericht klikt op BelgicaPress, dan kunt ge krantenartikels ophalen van voor 1918. Ge moet dan een woord (bv. 'Maeseyck') intikken en een periode, bijvoorbeeld van 1 januari 1915 tot 31 december 1915 (aanklikken op de kalenderkes), en dan krijgt ge een aantal artikels. Maeseyck is in het rood aangeduid in de tekst die ge dan kunt vergroten. Ik heb het al geprobeerd en kwam onder andere uit bij een artikel over 9 vrouwen*

Een abonnement op 'De Maaseikenaar' bezorgt u een gans jaar leesplezier en kost minder dan twee pakjes sigaretten!

Het wawweleurke

Martin Boonen

Het Wawweleurke? Nooit van gehoord, meneer!

Geachte lezer, lieve lezeres, dat kan niet. Al meer dan 20 jaar is dat "eurke" het meest populaire en drukstbezochte culturele evenement van Maaseik, liefst eenmaal per maand en... gratis.

Waarover wordt daar dan "gewawweld"? Wel, het Documentatiecentrum projecteert er telkens een reeks foto's uit onze enorme verzameling, foto's uit het recente verleden van onze stad: foto's van personen, verenigingen, festiviteiten, vieringen en noem maar op. Al die foto's worden grondig besproken, waarbij de aanwezigen al "wawwelend" hun informatie geven. Geen geleerde praat,

maar gezellig "gewawwel"... en dat alles natuurlijk in "oos Mezeikers, in het plat". Op deze gezellige manier krijgt het Documentatiecentrum een massa informatie, die niet meer verloren gaat, want alles wordt genoteerd. Wie zijn de personen op de foto, wat gebeurde er, wanneer en waar? Kortom, een massa inlichtingen over het recente verleden van onze stad. Het gaat er soms druk, maar altijd gezellig aan toe. Steeds is het er een hartelijk samenzijn, een gezellig gewawwel en een blij herkennen van personen uit hun jeugd op die foto's van jaren geleden. Kampioene in het herkennen van vroegere stadsgenoten op heel wat foto's is, naast vele anderen, juffrouw H elene Metten, die voor haar bijzonder geheugen iedere samenkomst bewonderd wordt. L ene, blijf komen.

33

Natuurlijk zijn de meeste trouwe aanwezigen geen prille jeugdigen. Jeugdigen hebben nog geen verleden, zij hebben alleen maar een onzekere toekomst.

Wat is nu eigenlijk de echte bedoeling van deze gezellige maandelijkse

samenkomst? Eerst en vooral willen wij informatie verwerven over het recente verleden van onze stad, zijn bewoners en van gebeurtenissen aan de hand van geprojecteerde foto's, en dit met veel succes. Maar daarnaast zijn er op elke samenkomst aanwezig die iets meebrengen: een oude belangrijke foto, een doodsprentje, een doodsbrief of een krantenknipsel uit vervlogen tijden. Gooi niets weg, lieve Maaseiker lezer, maar geef het aan ons. Dan kunnen onze nazaten in de toekomst er nog kennis van nemen.

Denk nu niet dat u er lastig wordt gevallen met saaie lezingen, integendeel, er wordt "gewawweld in het plat Mezeikers" en er wordt heel wat gelachen.

34

Nog even enige informatie: het Wawweleurke gaat éénmaal per maand steeds door op dinsdag om 14.30 uur in de leeszaal van de Stedelijke Bibliotheek aan de Bleumerstraat. Na een uurtje foto's bekijken en bespreken uit onze verzameling is er een korte pauze vergezeld van een gratis kopje koffie, doorgaans met een koekje. Daarna is er nog even een korte babbel over het vroegere Maaseiker dialect, geen dorre bespreking, maar bij wijze van spel antwoorden op de vragen hoe men ziekten, delen van het huis of groenten in onze Maaseiker moederspraak - meestal niet zo lang geleden, maar soms ook nu nog altijd - benoemde. Prachtige woorden zijn het, nog steeds: ne wieëgesjjeët, ne kwizzenjaer of 'n kroonsel.

Als u, lieve lezer en lezeres, uw naam en adres doorspeelt aan één van onze leden, mondeling, per post, per e-mail of via een vriend, dan wordt u vanaf nu telkens van harte uitgenodigd. Wees welkom!

Het eerstvolgende Wawweleurke gaat door op dinsdag 19 januari 2016.

Doctoraat

Tony Van Wijck

Op 17 juni jongstleden behaalde de Maaseikse Kaat De Langhe de titel van doctor in de archeologie aan de Universiteit Gent.

In haar doctoraatsonderzoek *Beyond the Beam. Evaluation and Application of Handheld X-Ray Fluorescence in Archeology* onderzocht Kaat de toepasbaarheid van verschillende analysemethoden voor x stralenspectroscopie op archeologische contexten en metalen.

Kaat De Langhe deed haar middelbare studie aan het Koninklijk Atheneum van Maaseik.

In 2003 behaalde ze aan de Universiteit Gent met grote onderscheiding het diploma van licentiaat in de archeologie met een specialisatie in de archeologie van het Arabisch Schiereiland. Daarna was ze enkele jaren werkzaam als freelance archeologe in verschillende projecten in binnen- en buitenland.

Sinds 2008 was Kaat verbonden aan de Universiteit Gent en momenteel werkt ze bij het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid als projectmedewerkster Depotnetwerk.

Een overlijdensbericht uit 1811 van een slachtoffer van Napoleon

Martin Boonen

Enkele maanden geleden werd in België de tweehonderdste verjaardag van de Slag bij Waterloo in 1815 plechtig herdacht, waarbij de massale, ja zelfs theatrale gevechten aan de talrijke toeschouwers getoond werden, doorspekt met de nodige Hollywoodiaanse kitsch. Waterloo betekende het einde van het Napoleontische keizerrijk. Daar werd hij verslagen door een coalitie van troepen uit Engeland, Duitsland, Nederland en zelfs Rusland. Ook jongens van bij ons zullen er zeker gesneuveld zijn. Want na de verovering van de latere Belgische gebieden behoorden ook wij tot de Franse Republiek en later tot het Franse Keizerrijk, waar de dienstplicht werd ingevoerd, met de mogelijkheid dat een zoon van een welgestelde familie tegen betaling van een niet al te hoog bedrag een plaatsvervanger, een *“remplaçant”*, naar het leger kon sturen.

In 1811 ontving Maaseik het hierbij afgedrukte *“Extrait mortuaire”*, een overlijdensbericht gericht aan *“Monsieur le Directeur des Postes aux Lettres de Maeseyck”*. In de brief wordt het overlijden vermeld van de genaamde Rutger Boonen, soldaat-fuselier in het

leger van Napoleon, derde compagnie, eerste bataljon. Hij was de zoon van Mark Boonen, dagloner, en Catharina Nysen. De jongeman was geboren te Maaseik, (departement van de Neder-Maas) op 17 juni 1789 en werd dus goed 20 jaar oud. Dan volgt een beknopt signalement van de overledene: 1m 65 groot, vol gelaat, spitse kin, kastanjebruin haar en dito wenkbrauwen. Boonen Rutgerus was bij zijn Frans legerkorps gearriveerd op 4 februari 1809 en daar ingeschreven als plaatsvervanger (remplaçant) van een *“conscript”*. Verder vermeldt de brief dat hij ten gevolge van koorts op 20 januari 1810 overleden was in het hospitaal Saint Florian in Frankrijk. Zijn lichaam was ondertussen aldaar begraven. Tot daar de gegevens waarmee de ouders het moesten stellen.

35

In plaatselijke archieven hebben wij meer van zulke brieven uit de Napoleontische tijd gelezen en steeds zijn het dezelfde ijskoude en gevoelloze mededelingen zonder enig medeleven, zonder enig respect voor de ouders die in den vreemde een zoon verloren, zonder enig gegeven ook waar hij in de gevechten zwaargewond of misschien gruwelijk verminkt werd. Haast allen waren zij, althans volgens deze brieven, vreedzaam gestorven aan koorts (*suite de fièvre*) in een Frans ziekenhuis.

Op welk slagveld of in welk land hun zoon gewond werd, wordt uiteraard zeker niet vermeld, want dat was militair geheim. Was het Spanje, Duitsland, Italië of Egypte? Of waren het de ijskoude Russische steppen? Want het veroveren van geheel Europa was het uiteindelijke doel van keizer Napoleon.

5e Division Militaire

Plan
Chef Brigade

Extrait Mortuaire

Nous soussignés Membres composant le Comité
d'administration du Dépôt du 105e Régiment d'Infanterie,
testifions que le nommé, **BOONEN** Natiq. né, fusilier
à la 3e compagnie du 1er Bataillon, né le 27 mai
et d'année catholique 1789, né le 17 Juin 1789 à
Maseyk canton de maseyk Département de la Meuse
inférieure, taille d'un mètre 620 millimètres, visage plein
front bas yeux noirs nez moyen bouche sèche
menton pointu cheveux et sourcils châtains; arrivé
au corps le 11 février 1809, combattu le 1er Jan 1809, comme
remplaçant de son condisciple réformé au corps son
domicile avant son entrée au service, était à Maseyk
Département de la Meuse inférieure. Est mort
des suites de la fièvre à l'hôpital de Hlonig
le 27 Janvier 1816.

Reçu le 27
février 1816
M

En foi de quoi nous avons délivré le présent pour servir à
titre de Notice Et Chef Brigade le 11 février 1816

Coquerille *[Signature]* *[Signature]*
L'imp. B^m

Extrait du duplicata

Ni par nous Colonel commandant
Sarnet fusilier fonction de l'Impérial
aux Armes *[Signature]* *[Signature]*
desaubert

36

Nominatie Prijs Marnixring Limburg voor Wim Lemmens

Wim Corstjens
Foto: Guido Sweron

Op 15 november 2015 reikten de twee Limburgse Marnixringen, Limburg Herkenrode (omgeving Hasselt) en Land van Loon - Nieuw Eyck (omgeving Maaseik), de driejaarlijkse Prijs Marnixring Limburg uit. Deze prijs is een driejaarlijkse prijs uitgereikt door de Limburgse Marnixringen aan een persoon of organisatie uit één der beide Limburgen of met activiteiten in die provincies, en die zich verdienstelijk maakt in onze taal- en cultuurgemeenschap.

Bij de drie genomineerden was onze stadsgenoot Wim Lemmens voor zijn

boek *'De gebroeders Van Eyck. Een geschiedenis rondom het monument'*. De andere twee waren Sandra Maes uit Vucht (Maasmechelen), dichteres, journaliste en woordkunstenaar en Stijn Moekaars uit Bilzen, theatermaker, auteur van musicals en jeugdboeken. Hij werd laureaat. In 2012 ging de prijs naar Kelly Poukens, een jonge Maaseikenaar en beloftevolle sopraan.

Prijsuitreiking in Bilzen

Na de inleidende lovende woorden van presentator Willy Van Pol voor Wim Lemmens verrastte deze de aanwezigen met een aangename, originele en interactieve voorstelling van zijn boek. Op fijngevoelige en humoristische wijze boeide hij met zijn toespraak een nokvolle zaal. Na hem spraken Jos Henckens en José Raets, leden van het Cultureel Platform Van Eyck, een passende en welgemeende laudatio uit.

Deze onderscheiding als genomineerde van de Prijs Marnixring Limburg, is een parel op het palmares van doctorandus historicus Wim Lemmens!
De redactie feliciteert hem hiervoor hartelijk.

Een boekbespreking vindt u in De Maaseikenaar 2014-2.
Verkooppunten: Boekhandel Van Venckenray, Bosstraat 16, Maaseik,
Standaard Boekhandel, Bosstraat 72, Maaseik, Musea
Maaseik, Markt 45, Maaseik.
Bestellen kan ook via vaneckjaar@gmail.com,
www.vaneckmaaseik.be
Ook verkrijgbaar bij het Cultureel Platform Van Eyck door
€ 25 over te maken op BE37 9730 0799 2228, ARSP BE 22.
Vermelding: boek 'De gebroeders Van Eyck'.

Laat de kleinen tot mij komen...

De kleuterschool van de Zusters van Liefde is afgebroken

38 Wim Corstjens
Foto's: Roger Maes

Dag zomerklas, dag bloedneusbank, dag gekooide merel, dag kloutermuurtje, dag speeltuin, dag lange rode tong, dag boenlappen, dag poetshok, dag poppenkast, dag zandbak,...

170 Jaar geleden, op 29 december 1845, werd de Bewaarschool van de Zusters van Liefde van O.-L.-Vrouw officieel geopend. In 1866 is er sprake van een armen- en een burgerbewaarschool. In enkele lokalen langs de Eikerstraat zorgen de zusters voor doven, blinden, wezen en hulpbehoevenden. Vanaf 1 oktober 1919 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen de armen- en de burgerbewaarschool en worden de jongens in lokalen in de Eikerstraat geplaatst en de meisjes in de

Capucienenstraat. De bouwwerken van de 'nieuwe bewaarschool', naar een ontwerp van architect Gessler en gelegen aan de Burgemeester Philipslaan, startten op 24 september 1937.

Deze gebouwen, waarin duizenden Maaseikenaren hun kleuterjaren hebben doorgebracht, maken nu plaats voor nieuwe lokalen voor De Wikke en Buso Ter Engelen. De nieuwe kleuterschool, *De Beverburcht* in de Eerste Straat, is in gebruik genomen op 1 september 2012. Het 'Jeezeke' van de Zusters van Liefde, dat in het kapelletje in de voorgevel op de Philipslaan stond, staat nu in de centrale hal van *De Beverburcht*. De gevelsteen 'LAAT DE KLEINEN TOT MIJ KOMEN' zal hergebruikt worden in de nieuwbouw.

Taal(v)aardigheid

Een raar taaltje: Het Peddewelsj

Martin Boonen

Oud worden is een vreemd verschijnsel. Veel toekomst hoef je niet meer te verwachten en plannen hoef je niet meer te maken. Maar met de dag komen wel herinneringen naar boven, herinneringen aan vroeger.

Jaren geleden publiceerden wij ooit een beknopte brochure over het "Maaslandse Bargoens", een vroeger geheimtaaltje, gesproken door een bepaalde klasse van medeburgers: zwervers, landlopers, leurders en andere individuen die min of meer buiten de geordende samenleving leefden. Het was een taaltje dat in de loop der eeuwen woorden ontleend had aan de taal van de zigeuners of aan het Jiddisch van Joodse mensen die toen eveneens aan de rand van de samenleving een zwervend bestaan leidden.

Dat Bargoens beperkte zich tot een ander woordgebruik, maar was structureel Nederlands, of althans dialect. Twee voorbeelden: "ne kotterik talven" (een boterham bedelen) of "Sjôftig bing, de woute!" (Maak je weg, de politiel!). Kortom, het Bargoens was het taaltje van een bepaalde bevolkingslaag.

Omstreeks 1947 hoorde ik op school voor de eerste maal in mijn leven een groepje oudere jongens, 16- en 17-jarigen, een totaal ander geheimtaaltje spreken; kort daarop vernam ik van medeleerlingen dat dit taaltje het Peddewelsj werd genoemd. Het was een redelijk kleine groep van oudere leerlingen uit Maaseik en omstreken, gewone jongens uit gewone, brave gezinnen en geen kerels die bij nacht en ontij de wegen onveilig maakten. Het waren alleen maar tieners die stoer en geheimzinnig wilden doen.

Maar een taal zoals het eeuwenoude Bargoens, met een eigen woordenschat, kan je het "Peddewelsj" van een eeuw geleden niet noemen. Meer dan een puberale geheimcode, een verbale truck, is het nooit geweest. Het was gewoon Nederlands of dialect dat vreemd klonk. De truck bestond erin achter elke klinker van een woord de lettergreep -di- in te voegen. "Boonen" wordt dan "Boodinedin" en "Tony Vanwijck" verandert in het raadselachtige "Todinydi Vadinwijdick".

Linguïstisch levert deze techniek geen melodieuze creaties op, maar de verstaanbaarheid vermindert toch iets, en dat was de bedoeling. En wat dat vreemde woord Peddewelsj betreft, het tweede lid, welsj, is uiteraard duidelijk verwant met het woord "Waa's", en dat duidt op een onverstaanbare taal. Maar het eerste lid "Pedde" is ons tot hertoe niet duidelijk.

Nog vaag herinner ik mij dat kleine groepjes jongens uit Maaseik en omstreken omstreeks 1947 op de speelplaats dit Peddewelsj spraken, vooral wanneer er een surveillant in hun nabijheid opdaagde. Het groepje, groot was het niet, gebruikte nog een ander taaltrucje om hun praatje onverstaanbaar te maken. Een eenvoudig middel was het: ze draaiden hun namen om, ze spraken hem uit van achter naar voor en maakten zich op die manier onherkenbaar, dat dachten ze althans. Enkele namen zijn me bijgebleven omdat ik dit alles toen zo romantisch, ja zo thrillerachtig vond. Ik herinner me nog enkele namen: Snajroov Snarf (François Voorjans), Spinrok Nootna (Antoon Cornips), Etennered Erreip (Derenette Pierre).

Met de groeten van schrijver dezès:
Nenoob Nitram, alias Boodinedin
Madirtidin.

Groepsfoto 1930

Wim Corstjens

41

Van mevrouw José Simons-Latour ontvingen wij deze groepsfoto. Zij is gemaakt op de trappen van de Sint-Catharinakerk. Wie weet meer over dit evenement waaraan vooral bewoners van de Markt of in de buurt ervan deelnamen?

01	Graux Liske	Marktstraat	20	Van Wijck Jaak	Bakker
02	Lenders		21	Peusens T. of Peustjens	Marktstraat - Café 'Ons Huis'
03	Cordie Josée	Brussel (op verlof)	22		
04			23	Gonnissen Marie-Louise	Markt
05	Nijs Alphonse.	Statie	24		
06	Moonen Louis	Café Baccarra aan de Bospoort.	25		
07	Latour Josée	Markt	26	Joosten Jo	Uitbater 'Hotel De Vrede'.
08			27	Gelissen Nelly	Dochter van Charel Gelissen.
09	Cordie Hilde	Brussel (op verlof)	28	Smits To	Zuster van Smis Pier (38).
10	Van Wijck Jef	Markt - Schrijnwerker.	29	Fabri Tilly	Verver op de Markt.
11	Silkens Til	Bleumerstraat - eerst Boomgaardstraat.	30	Meysen	Broer van Meysen (14).
12	Voorjans Albert	Markt - Broer van Christiaan.	31		
13	Leenders	Mevr. Craeghs - Smidse op de hoek van de Kerkstraat.	32	Mobers Jean	Bleumerstraat - Oorlogsslachtoffer '40-'45
14	Meysen	Marktstraat.	33		
15	Gonnissen Paul	Markt.	34		
16	Van Wijck Mariette	Dochter van Jef Van Wijck (10), gehuwd met een Waal.	35	Leenders Jeanne	Zuster van Mevr. Craeghs (13).
17	Schoofs M.	Echtgenote van Vancleef Jean (18) - alias Ji-Ji van de koster.	36	Smits Pier	Markt - Broer van Smits To (28).
18	Vancleef Jean		37		
19	Vanwijck Antoon	Zoon van Jef Van Wijck (10)	38		
			39		
			40	Golsteyn L(eonne)?	Marktstraat - Werkte bij Baeten op de Bosstraat.

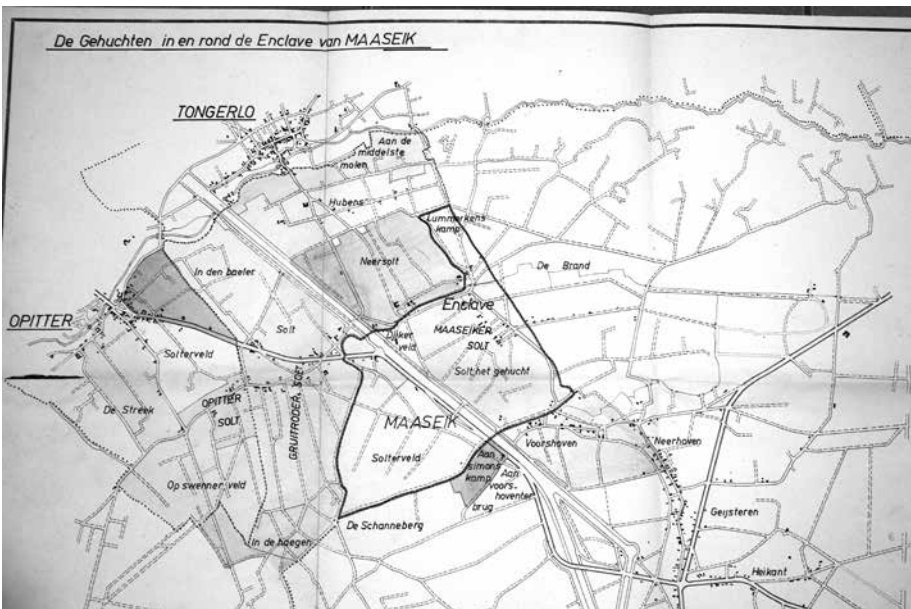
Het gehucht Solt, eenheid in verscheidenheid

Jo Corstjens

In november 1946 trok Henri Vanderdonk, CVP-kopman van Maaseik op verkiezingscampagne naar Maaseiker Solt, een zeer oude enclave van Maaseik op ruim 8 kilometer van het centrum. Vaak was de politicus er nog niet geweest. Veiligheidshalve had hij dan ook zijn vriend Indecleef, die er lang had gewoond meegenomen. Tijdens de meeting liet zich echter een toehoorder ontvallen: *Hieëre, ich geleif dat ge mis*

zeet... Bleek dat de Maaseikenaar verkeerdelijk stemmen in Gruitroder Solt aan het "ronselen" was (1). Deze vergissing was een gevolg van de zeer complexe structuur van Solt, dat eeuwenlang tot twee gemeenten, Maaseik en Gruitrode behoorde. Net zoals in geval van Maaseik was de kern van Gruitrode veel verderop, zo'n 7 km gelegen. Weliswaar was Gruitroder Solt via een "corridor" met het centrum verbonden, maar eigenlijk moesten de inwoners zich via Opitter, eventueel Tongerlo en verder Neerglabbeek naar de dorpskern verplaatsen. Bovendien liepen de grenzen zeer grillig. Zo kwam het voor dat een schuur in Maaseik was gelegen, terwijl het woonhuis zich in Neeroeteren bevond. Er lagen zelfs drie huizen naast elkaar die tot drie verschillende gemeenten behoorden. Wie geraakte hier nog uit wijs? Het graven van de Zuid-Willemsvaart (1822-1826) heeft voor nog meer verdeling gezorgd want beide entiteiten werden in

42

Op deze oudere kaart wordt Solt weergegeven (bron: gemeentelijk archief Meeuwen-Gruitrode) Wie komt hier nog aan uit?

twee delen verdeeld: Neersolt en Bovensolt. Tijdens de oorlogsjaren (1914-1918) bereikte het isolement een hoogtepunt vermits een Passierschein was vereist om de brug tussen beide Solten over te steken. Maaseiker Bovensolt kon toen niet langer vanuit Maaseik worden bestuurd en waren een handvol inwoners alleen op zichzelf aangewezen. Om het helemaal ingewikkeld te maken, maakten de inwoners van Gruitroder Solt deel uit van de parochie Tongerlo, die van Maaseiker Solt van de parochie Neeroeteren, maar gedurende de *Groote Oorlog* waren de parochiekerken voor een deel van de bevolking onbereikbaar. En zeggen dat er in beide Solten slechts een beperkt aantal inwoners waren gedomicilieerd. Solt was zo'n kluwen dat zelfs de juiste oppervlakte lange tijd niet op de dienst van het Kadaster was gekend.

Verwaarlozing?!

Wegens hun periferische ligging t.o.v. de kernen en hun gering inwonersaantal werden beide gehuchten, vooral Maaseiker Solt tot in de loop van de vorige eeuw vaak aan hun lot overgelaten. In een bijdrage van *Het Belang van Limburg* van 15 augustus 1963 lezen we in dit verband: *Kwade tongen plegen dit te beweren. De wegen zijn er altijd slecht geweest, zeggen ze... Het is een feit dat Maaseik nu pas in Solt een degelijke weg heeft aangelegd...* Een anekdote om dat te illustreren: Toen Vanderdonk na zijn "meeting" in 1946 onverrichter zake naar huis terugkeerde, bleef hij in Neersolt, ten noorden van de Zuid-Willemsvaart met zijn schoen in de modder steken. Een boer die naderbij kwam, zou toen fijntjes hebben opgemerkt: *Ja, heer, als ge wat vaker zoudt komen, was de weg onmiddellijk gemaakt!* Het waren profetische woorden, want nadat Henri Vanderdonk na de verkiezingen van 24 november 1946 tot burgemeester van Maaseik werd benoemd, werd er eindelijk werk gemaakt van de verbetering van de

infrastructuur en de nutsvoorzieningen.

Eenheid in verscheidenheid

Naar de redenen van de grilligheid van de grenzen van beide Solten en hun geïsoleerde ligging hebben we het raden. Hoogstwaarschijnlijk was Gruitroder Solt het resultaat van "middeleeuwse" conflicten rond de zoektocht naar stromend water, terwijl Maaseiker Solt mogelijk voortvloeide uit een prebende, een kerkelijk goed van een kanunnik, toegekend als vergoeding voor een door hem te verrichten geestelijke bediening. In hoeverre waren deze entiteiten wel levensvatbaar? Ze waren meer op elkaar aangewezen dan op de kernen van hun gemeenten. Hieruit ontstond gaandeweg een lotsverbondenheid. Hoewel de Soltenaren tot aparte parochies behoorden, konden zij op hun aandringen vanaf november 1941 de zondagsdienst in de opgekafeerde St.-Antoniuskapel in Bovensolt bijwonen. Vele inwoners uit Gruitroder en Maaseiker Solt maakten van deze gelegenheid gebruik.

De kapel van Solt als bindmiddel van de Soltenaren (Foto G. Brusten)

Het streven naar meer eenheid had natuurlijk zijn grenzen. Toen "vele" Soltenaren op basis van een verzoekschrift van 7 april 1863 Solt tot een zelfstandige gemeente wilden uitroepen, trokken de vroede vaderen van Gruitrode alle registers open om dit

voorstel af te wijzen (2). Vooral wegens fiscale redenen wilde Gruitrode zijn Soltenaren, die ongeveer één derde van de totale bevolking uitmaakten, niet loslaten, terwijl Maaseik vanaf de 19de eeuw zowel fiscale als economische belangen inriep. Zo hoopten zij op de bouw van een steenkoolmijn tussen Neeroeteren en Rotem zodat de Zuid-Willemsvaart doorheen Maaseiker Solt inzake transport van groot commercieel belang zou worden. Veel te laat erkende het gemeentebestuur van Gruitrode echter de “industriële” mogelijkheden van haar Solt, waar inmiddels de Zuid-Willemsvaart was gegraven en vanaf eind 19de eeuw de tramlijn Leopoldsburg - Maaseik passeerde. Wegens de verre afstand tot de dorpskern zagen de Roysse vroede vaders lange tijd geen brood in investeringen. Zelfs de aanleg van een verharde ontsluitingsweg van Tongerlo naar Solt bleek een probleem, tot groot ongenoegen van de Soltenaren. De nood was zo groot dat landbouwer Jan Dreezen uit Solt in september 1903 zelfs een lening aan de gemeente ten bedrage van 2000 frank toestond om een aanbesteding mogelijk te maken (3). De ontsluiting van Solt vormde niet bepaald een prioriteit.

De schoolstrijd in Solt

Het was het gemeentebestuur van Gruitrode ook een doorn in het oog dat het financieel moest opdraaien voor het onderwijzen van de kinderen uit Solt. Bij gebrek aan een eigen school moesten zij in Tongerlo les volgen, hetgeen jaarlijks 400 frank kostte. Vermits het aantal leerlingen uit Solt begin 1920 al tot 58 was opgelopen, was het schoolgebouw in Tongerlo echter te klein geworden zodat de Soltenaren voortaan zouden geweigerd worden (4). De raadsleden werden voor een voldongen feit geplaatst en zij konden niet anders dan aan de hogere overheid de toelating te vragen om een eigen school in Solt te bouwen. Architect was Karel Gessler uit Maaseik, terwijl de bouwwerkzaamheden

werden uitgevoerd door Louis Voets uit Aldeneik. Vanaf het schooljaar 1926-1927 zou ook een lokaal voor de leerlingen uit Maaseiker Solt, naast de inmiddels voltooide aangenomen school van Gruitroder Solt beschikbaar zijn (5). Onder hetzelfde dak bevonden zich voortaan twee aparte scholen met slechts drie lokalen, maar met twee schoolhoofden, die ook nog eens tot een andere inrichtende macht behoorden. Was het voor Henri Vanderdonck destijds moeilijk om zijn weg in Maaseiker Solt te vinden, dan kon dat voor Mathieu Segers, de latere burgemeester van Maaseik (1970-1972) geen probleem zijn. In de periode 1934-1944 reed hij vrijwel dagelijks met zijn fiets naar het schooltje van Maaseiker Solt waar hij als enige onderwijzer aan leerlingen uit liefst acht studiejaren les gaf. Zelf zei Segers hierover: *Dat was aanvankelijk niet gemakkelijk, ge moest die jongens altijd kunnen bezighouden. Ik zette die gewoonlijk met twee klassen bij mekaar; dan was ik met die bezig, en daarna met de andere. Zang en tekenen werd en globaal gedaan. Ik heb daar heel goed mijn plan getrokken* (6). Het betrof hier een vorm van lesdifferentiatie *avant la lettre*. Mathieu had nog twee andere “collega’s” uit Gruitroder Solt, onder wie het andere schoolhoofd Mathieu Bauduin, die uiteraard ook voor een loodzware opdracht stonden.

Om het pedagogisch comfort te verhogen kwam het na een paar vergeefse pogingen op 24 september 1945 tot een “fusie”, waarbij in verhouding tot het leerlingenaantal Gruitrode in principe voor twee derde en Maaseik voor één derde van alle kosten zouden opdraaien. Het was blijkbaar een te vaag akkoord want al spoedig ontstonden er problemen rond de (evenredige) verdeling van de bijdragen. Eén en ander leidde tot gespannen verhoudingen tussen Gruitrode en Maaseik. Vanaf 1949 zou de overeenkomst al helemaal door Maaseik

Hoewel de twee schoolhoofden Mathieu Bauduin (links) en Mathieu Segers (rechts) dezelfde ingang deelden waren ze in feite geen echte collega's.

worden opgeblazen zodat Gruitrode met een financiële kater bleef zitten. De Royse vroede vaders moesten zich voortaan wel met een lager bedrag tevreden stellen hoewel de provinciale overheid hen in het gelijk stelde (7). Trouwens het aantal leerlingen uit Maaseiker Solt overschreed toen al één derde van de totale schoolbevolking.

Afsplitsing van Maaseiker Solt?

Tijdens de zitting van 12 februari 1954 namen de Royse raadsleden dan ook het *gedurfd besluit dat de strook grond die Maaseik Solt uitmaakt, en een dertigtal huizen telt, zou dienen te worden gevoegd bij het grondgebied der gemeente Gruitrode* (8). Als argumenten voerden zij aan dat beide Solten al één gemeenschap vormden en de scholen waren gebouwd op grondgebied van de

gemeente Gruitrode, die grotendeels de gebouwen in volle eigendom had. Uiteraard werd deze beslissing door Maaseik aangevochten. Het zou het begin van een echte vaudeville worden. Om het conflict tussen Gruitrode en Maaseik niet helemaal op de spits te drijven werd een commissie o.l.v. gedeputeerde Reggers, belast met het opmaken van een dossier, door de bestendige deputatie samengesteld. Wegens hoogdringendheid onderhandelden de commissieleden reeds op woensdag 2 juni 1954 met de betrokken gemeentebesturen. In de school van Gruitrode mochten de Soltenaren op basis van een enquête kenbaar maken tot welke gemeente ze graag zouden behoren. Maar de vraagstelling was niet correct: in plaats van *Wilt ge bij Maaseik blijven, ja of neen?* moesten de opgetrommelde Soltenaren de volgende vraag beantwoorden: Waar wilt ge naartoe als ge Maaseik moet verlaten (9)? Een ruime meerderheid koos niet toevallig voor Neeroeteren, want de inwoners van Maaseiker Solt waren inzake openbare nutsvoorzieningen op deze gemeente aangewezen. De Maaseikenaren betwistten dan weer de resultaten omdat zij er van uitgingen dat heel wat Soltenaren bij Maaseik willen blijven aangezien deze stad het *de bewoners nooit erg lastig maakte*. De hele kwestie werd op de lange baan geschoven omdat Neeroeteren de nodige compensaties in geld of in de vorm van grondgebied weigerde (10).

En wat met Gruitroder Solt?

Inmiddels werd de mogelijke aanhechting van de enclave Maaseiker Solt bij Gruitrode definitief door de provincieraad afgewezen. Het gemeentebestuur van Roy haastte zich om te benadrukken dat zoiets nooit de bedoeling was geweest. Alles bleef bij het oude: de traditie had het van de logica gehaald. Maar hiermee was het betalingsprobleem van Maaseik t.a.v.

Gruitrode inzake het onderwijs natuurlijk niet van de baan. Volgens de Minister van Binnenlandse Zaken moest er hieromtrent eerst een compromis worden bereikt alvorens er verder over een eventuele aansluiting van Maaseiker Solt bij een andere gemeente kon gepraat worden. Op aandrang van de gouverneur zou de arrondissementscommissaris een bijeenkomst van de schepencolleges van Gruitrode en Maaseik voorzitten. Eindelijk kwam er weer schot in de zaak: na jarenlang gepalaver en gekrakeel kwamen beide partijen tot een overeenstemming. Voortaan moest het gemeentebestuur van Gruitrode jaarlijks een namenlijst van leerlingen uit Maaseik overmaken aan het stadsbestuur voor de berekening van de schoolbehoefte, notuleerde de secretaris van Maaseik tijdens de raadszitting van 25 februari 1957.

Nadat ook andere tarieven voor onderhoud, verwarming en verlichting waren vastgelegd, konden de Royse vroede vaders eveneens tevreden zijn. Er kon nadien weer overlegd worden over het lot van Solt. Na onderzoek in de omliggende gemeenten en na advies van de provincieraad werd de volgende oplossing door de Minister van Binnenlandse Zaken voorgesteld: het deel van Gruitroder Solt ten noorden van het kanaal zou bij Tongerlo gevoegd worden, het gedeelte van Maaseiker Solt, gelegen ten noorden van de Zuid-Willemsvaart zou deel uitmaken van Neeroeteren, terwijl Gruitroder en Maaseiker Solt ten zuiden van het kanaal (Bovensolt) tot Opitter zouden behoren (11). Zowel Maaseik als Gruitrode keerden zich heftig tegen dit voorstel. Al enkele dagen na een vergadering met de commissie Reggers, op 28 december 1955, beslisten de raadsleden van Gruitrode dat Gruitroder Solt een inherent deel van hun gemeente zou blijven *aangezien de gemeente steeds goed gezorgd heeft voor het gehucht onder*

alle opzichten, wegeniswerken, verlichting, bebossingswerken etc. en eveneens aan dit gehucht houdt...(12).

Op de achtergrond de school van Solt met uiterst links het lokaal voor de leerlingen van Maaseiker Solt: ooit een slijtzwam! Tijdens De Duitse aftocht in 1944 werden de school en de passerelle beschadigd zodat de Soltaren zich voorlopig met het veer moesten behelpen.

De zwanenzang

Van een afscheiding kwam voorlopig niets in huis, maar het bleek slechts uitstel van executie te zijn. In 1964 besliste de Minister van Binnenlandse Zaken tot voldoening van vele inwoners (13) om Maaseiker Solt definitief naar Neeroeteren over te hevelen. Merkwaardig is dat in 1976 Neeroeteren bij Maaseik werd gevoegd zodat tegenwoordig Maaseiker Solt weer bij Maaseik behoort. En Gruitroder Solt? In 1970 werd dat gehucht naar de nieuwe fusiegemeente Opitter overgeheveld, een samenvoeging van Opitter en Tongerlo. Lang geleden, op 1 juni 1829 had de gemeenteraad van Gruitrode nog

eenzelfde plan resoluut van de hand
gewezen (14). Het kan verkeren zei
Bredero!

**Lezers die nog veel meer willen weten
over de boeiende geschiedenis van
Solt kunnen intekenen op het boek
Det was Roy! Een Limburgs dorp in
de kering (1794-1976), dat in de loop
van 2016 zal verschijnen. Voor meer
informatie: jo.corstjens@telenet.be**

- (1) Het Belang van Limburg, 5 juni 1954
- (2) RAH (Rijksarchief Hasselt), toegangsnummer 467, nr. 72, notulen van 23 april 1863
- (3) RAH, toegangsnummer 467, nr. 73, notulen van 30 september 1903
- (4) RAH, toegangsnummer 467, nr. 73, notulen van 5 januari 1920

- (5) J. Corstjens, De Meister van Solt, in: 't Ezendröppe, jg. 27, nr. 54, oktober 2008, blz. 37-50
- (6) J. Venken, Uchteren in Maaseik, Zonhoven, 1989, blz. 92
- (7) PAH (Provinciaal Archief Hasselt), doos 149: Gemeentelijk en aangenomen lager onderwijs Gruitrode, document van 15 oktober 1953
- (8) GAM (Gemeentelijk Archief Meeuwen-Gruitrode), 172.2:504.6, notulen van 12 februari 1954
- (9) Het Belang van Limburg, 15 augustus 1963
- (10) Het Belang van Limburg, 23 maart 1963
- (11) PAH, doos 149, nota voor de Heer Overste der Eerste Afdeling, 17 december 1956
- (12) GAM, 172.2: 504.6, notulen van 2 januari 1956
- (13) Het Belang van Limburg, 4 april 1964
- (14) RAH, toegangsnummer 467, nr. 71, notulen van 1 juni 1829

Watersnoodramp in 1926

Wim Corstjens

De hoogste waterstand van de Maas in de 20ste eeuw werd begin januari 1926 gemeten, precies 90 jaar geleden. Gedurende de eerste helft van december 1925, tot in het midden van de maand, kreeg men af te rekenen met hevige sneeuwval over de gehele

Ardennen. Door de daaropvolgende temperatuurverhoging smolt deze sneeuw. De gevolgen van het vele water gingen de boeken in als een echte watersnoodramp.

Einde december 1925 en begin januari 1926 stonden Aldeneik, Heppeneert en Roosteren helemaal onder water. Gelukkig voor Maaseik brak de dijk in Roosteren door, zodat de stad gespaard bleef.

Deze foto van het Documentatiecentrum is wellicht gemaakt links van de brug richting Dragetra.

Maaseik en... Georges Simenon

48 Piet Theuwissen

Wist u dat er een zeker(e) (ver)band bestaat tussen Maaseik en Georges Simenon, bekend schrijver en geestelijke vader van "commissaris Maigret", en dat Georges Simenon meermaals in Maaseik vertoefde?

De moeder van Simenon, Henriette Brüll, was de jongste dochter van Henri Brüll, die afkomstig was uit Duitsland en dijkmeester was van De Wateringen nabij Neeroeteren. Later vestigde vader Brüll zich in Luik, waar hij een houthandel begon, maar al vlug failliet ging. Zijn dochter Henriette huwde er met Désiré Simenon. Georges Simenon werd op 13 februari 1903 te Luik geboren. De geboorteakte vermeldt echter als geboortedatum 12 februari, omdat Henriette Brüll dit van haar man bij de aangifte van het kind geëist had, gezien zij vreesde dat 13 ongeluk zou brengen voor haar kind.

Tussen de families Simenon en Brüll heeft het nooit goed geboterd. Georges Simenon had overigens geen al te goede relatie met zijn moeder. In een interview, op 27 februari 1975 afgenomen in zijn woning te Lausanne, lezen we het volgende:

Ze schaamde zich ook over het lot van haar vader en droomde graag weg in een

fantasiewereld: het grote huis waar haar vader als "dijkmeester" gewoond had, De Wateringen nabij Neeroeteren. Het landschap is er wreed en somber. Vlak bij Maaseik ligt het drassige gebied waarover Henri Brüll eens waakte. De Wateringen is niets meer dan een zompig terrein. Aan de rand van de weilanden groeien wat dennen. In de verte zijn wat heuvels te zien. Het kanaal waaraan het huis van de Brülls gelegen moet hebben. Georges Brüll is er in zijn jeugd vaak geweest om met zijn neefjes en nichtjes te spelen. Dit merkwaardige landschap heb ik ook vaak gebruikt in mijn romans.

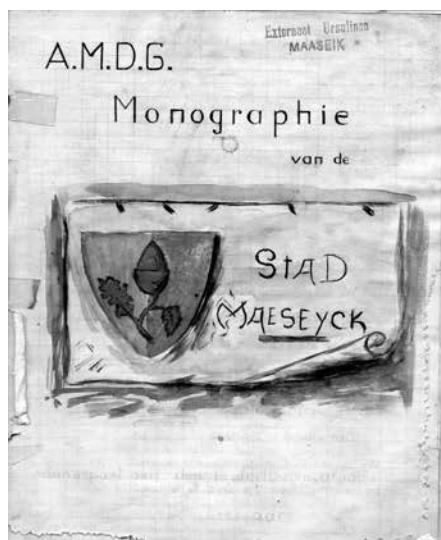
Ik herinner mij ooit een van de eerste geschriften van Simenon gelezen te hebben. Het was een korte roman mij ter lezing gegeven door kruisheer E.H. Put en droeg als titel 'La maison du canal' (Het huis aan het kanaal). Hierin verhaalt Simenon hoe hij met zijn moeder vanuit Luik via Tongeren met de tram in Maaseik belandde op weg naar de familie van zijn moeder in Neeroeteren. In feite zou het huis aan het kanaal evenwel gelegen hebben op het grondgebied van de toenmalige gemeente Elen. Maar dat Simenon zowel in feite als in zijn gedacht in Maaseik verbleven heeft, staat vast.

(Bron: Ischa Meijer, De interviewer en de schrijvers – samenstelling Connie Palmén., Prometheus, Amsterdam, 2003)

Een abonnement op 'De Maaseikenaar' bezorgt u een gans jaar leesplezier en kost minder dan twee pakjes sigaretten!

A.M.D.G. Monographie van de Stad MAESEYCK

Johnny Coolen

Dit is de titel op het voorblad van een merkwaardig schriftje (zonder kaft) met ruitjespapier uit 1936. Er staat ook een stempelafdruk op: "Externaat Ursulinen Maaseik". En onderin, nauwelijks nog leesbaar, met potlood geschreven: "aangepast aan den middelbaren graad – 4de leerjaar".

Ik kreeg dit boekje ter bestudering van Martin Borkelmans uit de Leeuwerikstraat

in Aldeneik, een verwoed verzamelaar en begaan met heemkunde. Hij wist al niet meer hoe dit in zijn bezit kwam, maar we waren beiden benieuwd wie dit kunstwerkje gemaakt heeft. Er staat namelijk nergens een naam. Dus... op zoek.

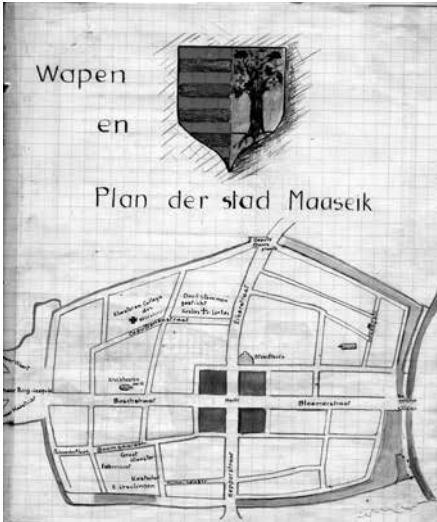
Het is een fraai schriftje, heel verzorgd, elke letter met vaste hand, bijna alsof het gedrukt werd, versierd met schetsen, knipsels, foto's en prachtige tekeningen, die heel speciaal ingekleurd werden. Helaas zijn er vele foto's verdwenen, die de identificatie zouden vergemakkelijken. De eerste gedachte die bij ons opkwam, was dat het nooit uit het vierde leerjaar van de lagere school zou komen. Zo mooi, haast vlekkeloos, dat moest uit het middelbaar onderwijs stammen.

49

De stukjes die behandeld werden, zijn:

- God zegene het katholiek onderwijs
- Hoe Maaseik is ontstaan
- 't Ontstaan der stad
- Het Stadhuis
- Onze Parochiekerk
- Kloosters en Monumenten
- Plan der klas 4^ol.j.
- Ons Klasje (vrij opstel)
- De voornaamste Straten der Stad
- Wapen en Plan der stad Maaseik
- Aan Maaseik, mijn Geboortestad
- Relikwieën van de H.H. Harlindis en Relindis
- Onze Geestelijke Overheid
- Dankbare Heldenhulde
- Gehuchten en grenzen van onze gemeente
- De Waterloopen
- De grond en z'n bestanddeelen
- Nijverheid
- Dierenleven
- Plantenleven
- Markten
- Spreekwoorden en zegswijzen
- Toneel en muziek
- Ontwikkeling
- Heil, de kroostrijke Gezinnen!!
- Duur, maar goed
- Boekerij

- Oud strijdersbond
- Muziekvereniging
- De Footballclub
- Scholen
- Folklore
- Vooruitgang
- 't kindertje van Nonkel Jan
- Heppeneert
- De Heilige Gertrudis
- Sint Jansberg
- De Ridder van St. Jansberg

Waarschijnlijk zijn het allemaal voorgedrukte en voorgeschreven teksten met toch hier en daar een persoonlijke toets.

In het hoofdstukje "Onze Parochiekerk" schrijft ze dat ze in de Sint-Catharinakerk gedoopt werd op "den 4en December 1927" en "deed ik m'n eerste Heilige Communie den 2den Juni 1933". Bij het vrij opstel "Ons Klasje" staat vermeld "Maaseik, den 4de October 1936".

Tiens, dus toch de vierde klas van de lagere school. Mijn achting wordt steeds groter! Daarom hier het volledige opstel van deze 9-jarige. De groote lang verwachte vakantie is

alweer voorbij. Tot belooning voor den goeden uitslag op 't einde van 't 3° leerjaar, mocht ik overgaan tot de 4° klas. Of ik blij ben! De Meesteres valt me al goed mee. Wij zijn met 28 leerlingen en allen trachten we ons best te doen om 'n goede maandkaart te hebben.

Zie nu hoe ons klasje er uit ziet: Er zijn 2 groote vensters die ons klas goed verluchten en verlichten. Aan den muur hangen 4 landkaarten: 't plan van onze stad; 't plan van de gemeente Maaseik, België en Palestina. Ook ziet men er nog maten en gewichten, 'n weegschaal, 'n wereldbol, en 2 borden.

Verder is 't lokaal eenvoudig en netjes versierd met beelden, bloemen en platen. 't Kruisbeeld prijkt op de eereplaats.

Wij hebben menig nieuw boek gekregen, zeer leerrijk, maar ook moeilijker.

In 't begin keek ik gedurig naar 't levend hoekje der klas: naar den gelen schuifelaar in z'n kooitje en naar den aquarium waarin mooie waterplantjes groeien. Nu ben ik er al heel aan gewoon.

Ik ga m'n best doen om m'n goede Ouders en Oversten 't heel jaar veel vreugd te verschaffen.

Wanneer "De voornaamste Straten der Stad" besproken worden, staat er: "In de Boomgaardstraat, naam insgelijks ontleend aan den gaard rond 't Jachthuis gelegen, woon ik, heel dicht bij 't Externaat, ook in deze straat gelegen." Met Jachthuis wordt het Prinsenhof bedoeld. Dus ze woont in de buurt van de school.

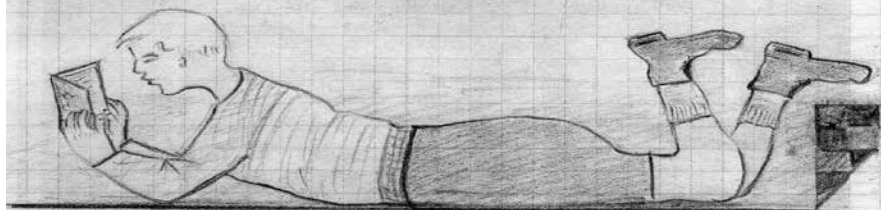
Op de bladzijde waar "Vooruitgang" aan bod komt, was er waarschijnlijk een echte foto geplaatst. Als bijschrift lezen we:

"Hierneven, Nonkel Jan, met de luistervinkjes Raeds, gekiekt aan de zaal Van Eyck bij z'n bezoek aan de stad."

Nonkel Jan was een radioreporter die elke donderdag een kindertje presenteerde. Stond zij op de foto met de familie? En heet ze Raeds?

Het gedicht "Duur, maar goed" begint zij

Boekerij

De Boekerij bevindt zich in 't Patronaat.
's Woensdags van 8 tot 9 u. kan men er boeken
bekomen. Deze inrichting is zeer nuttig en verschaft
aan vele lezers aangename, leerrijke en sticht-
tende lektuur.

Onze school heeft haar eigen kinderboekerij met 'n
grootte keuze van mooie verhalen, beschrijvingen
wetenschappelijke boeken, sprookjes, enz. enz.

Uit: De Appeldief, bl. 35.
(door M.C. Versteeg)

Oei! dacht Bart, vader weet al, dat ik gestolen heb.....

als volgt: "Thuis zijn wij met elf kinderen.
Moe is fier op haren schat. Vader ook,
maar soms toch zegt hij: 'Elf mondjes
kosten wat!'..."

Ik heb deze regels gegoogeld en vind
dezelfde tekst éénmaal terug, doch met
zeven kinderen. Boven het gedicht zit een
knipsel, uit een boekje, met elf kinderen
op een rij. Waren ze met zoveel broers en
zusjes of heeft deze prent haar aangezet
om de tekst aan te passen?

Tot hier de ontdekkingen en mijn
bedenkingen. Ik ben gaan zoeken in het
doop- en bevolkingsregister, doch geen
aanknopingspunt gevonden. Mogelijk

herkent iemand zichzelf in het
bovenstaand verhaal en mag ze zich
kenbaar maken bij het
Documentatiecentrum te Maaseik. Of is
er iemand van de 27 andere leerlingen
die ons op het goede spoor kan zetten?
Wij zijn zeer benieuwd wat er van deze
persoon geworden is.

Mogelijk wordt het dan een
vervolgverhaal.

*Een oproep verscheen eerder in De
Maaseikenaar van 2008-2 p. 84. De
redactie ontving toen echter geen reactie.*

1940: Het derde schooltrimester vangt aan

Jacques van Dinter

52

Twee meisjes, Thérèse en Betty van Dinter, zusjes van vijftien en zeventien jaar, vertrekken vanuit het station van Maaseik met de trein naar de kostschool van de Zusters Ursulinen in Onze-Lieve-Vrouw-Waver.

Het is nog vroeg in de ochtend. Hun moeder heeft hen juist gebracht, de trein staat vertrekkensklaar. Ze nemen afscheid en stappen met hun valiesje richting wagons. Ze wuiven nog even. Plots rent de jongste terug naar haar mama voor een laatste kusje, 'n knuffel. De beide zusjes stappen op, de trein vertrekt.

Samen met hen reizen een kloosterzuster, mère Albertine uit Maaseik, en nog een vijftienjarig meisje, Jacqueline Dirx, mee naar de kostschool.

Wat ze vooraf niet wisten, was dat het die dag een afscheid zou worden voor vijf jaar, vijf lange, bange oorlogsjaren.

Het moet in de eerste dagen van de inval van de Duitse troepen geweest zijn dat in het pensioonaat van Onze-Lieve-Vrouw-

Waver het dringende bericht toekwam dat klooster en school ontruimd moesten worden. De gebouwen zouden dienstdoen als hospitaal voor de Duitse bezetter.

Chaos

De chaos sloeg toe. Wat er dan allemaal precies gebeurde, blijft onduidelijk. Maar

feit is dat de drie meisjes en de zuster met de trein moesten vertrekken richting Maaseik, terug naar huis. Aangekomen in Landen, voor de overstap naar Maaseik, kwam het onheilspellende bericht dat ze moesten terugkeren naar Waver: Maaseik lag plat gebombardeerd en was onbereikbaar. Paniek en twijfel overviel hen. Later, veel later, kwamen ze te weten dat alles onjuist was.

Terug in Onze-Lieve-Vrouw-Waver vernamen ze dat het klooster en de school verlaten waren. Samen met vele andere vluchtelingen, want dat waren ze vanaf dan, werden ze op de trein gezet richting Brussel en verder naar Oostende. Het werd een vreselijke tocht. Meermaals stopte de trein met de bedreiging gebombardeerd te worden. De reizigers werden verplicht te schuilen onder de trein. Het was dan dat Thérèse, de jongste van de twee zusjes, een gedeelte van de inhoud van haar valiesje verloor.

In Oostende aangekomen zou de echte ellende beginnen. Op het strand van Oostende werd later een servetring gevonden met de inscriptie "Thérèse van Dinter Maaseik". Hij werd later door Het Rode Kruis aan haar ouders terugbezorgd. Een teken van leven? Daarna volgde de lange, vermoeiende reis te voet naar Calais. De bedoeling was Engeland te bereiken.

Weg van de vijand, weg van het onveilige thuisland. De vlucht naar een land waar men hoopte veilig opgevangen te worden, aanvaard te worden, een toekomst op te bouwen? Het was hier dat Thérèse haar zus Betty uit het oog verloor. Gelukkig had ze nog Jacqueline Dirx, het andere meisje van vijftien jaar dat samen met haar uit Maaseik vertrok. Zij bleef gedurende vele jaren een trouwe vriendin. En er was mère Alberta, ursuline uit Maaseik, die haar heeft opgevangen en haar is blijven opvolgen.

Engeland

Maar eerst moest er nog gezocht worden naar een mogelijke overtocht van Calais naar Engeland.

Ze konden meevaren met een van de twee allerlaatste vissersboten. Ze vertrokken eindelijk richting Folkestone. De andere boot werd gebombardeerd door de Duitse "Luftwaffe" en verging. In Londen aangekomen werden ze door vreemdelingenhulp in een voorlopig asiel geplaatst.

Toen gebeurde er iets heel toevalligs. Een vriendelijke man vroeg haar of zij het meisje was van de foto op de frontpagina van een Londense krant. Zij was het! Ook met zuster Alberta erbij.

De man gaf haar de krant.

De pastoor van de wijk waar ze verbleef, deed een oproep aan zijn parochianen:

"Still Arriving. More refugees from the Low Countries arriving today in London".

wie heeft plaats voor een vluchteling uit België? Zo kwam zij terecht in een groot gezin van 12 kinderen. Aanvankelijk deed ze veel huishoudelijk werk en stond ze in voor de verzorging van de jongere kinderen.

Op een dag vertelde een man haar dat een Belgische dame uit de buurt haar wilde spreken. Na een bezoek bij de Brusselse vrouw - die enkel Frans sprak - zorgde deze er voor dat ze voortaan naar

54

school kon gaan en dat ze bij haar familie (Wetz) mocht verblijven, een familie waar ze al die oorlogsjaren aan gehecht bleef. Zo kreeg ze de gelegenheid het verpleegstersdiploma te behalen. Het zou haar latere leven bepalen.

Spijtig was dat ze bijna onmiddellijk van haar zus Betty gescheiden werd en bleef. Thérèse verbleef in Londen, Betty trok naar het zuidwesten van Engeland. Slechts éénmaal gedurende die vijf jaar kregen ze elkaar te zien. Ook met thuis en familie was er geen contact.

*"Door de oorlog uitgeweken
Vijf jaar lang naar vreemde streken
Bij hun thuiskomst in Maaseik
Groet oprecht u heel de wijk"*

Feestelijk onthaal

In de zomer van 1945 werden de zussen feestelijk onthaald in Maaseik.

Betty trad kort na haar terugkeer uit Engeland in in het klooster van de Zusters Ursulinen. Als mère Antoine-Marie overleed ze op vijftigjarige leeftijd in Maaseik.

Thérèse zocht het geluk met haar man in Canada, waar ze gedurende vele jaren het beroep van verpleegster uitoefende.

Ze keerde terug naar Maaseik in 1975.

Haar echtgenoot overleed in 2007.

Momenteel verblijft Thérèse in het rusthuis te Maaseik. Ze is nu 91 jaar.

Haar twee kinderen Bob en Linda wonen met hun kinderen in Canada.

Vluchtelingen.

"Deze vluchtelingen hoefden niet te integreren, ze moesten zich enkel een beetje aanpassen".

In memoriam Jean Dirx

(° 27 maart 1926 - † 2 november
2015)

Jaak Bergers

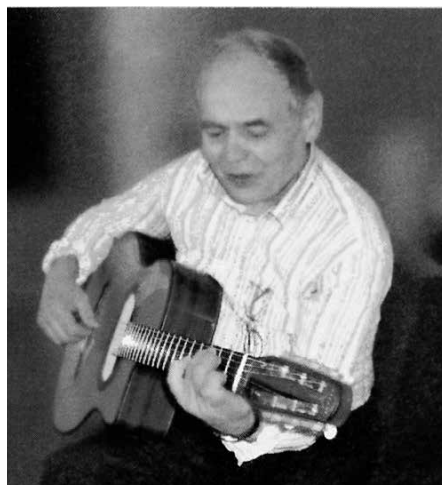

Aldeneik verloor onlangs één van zijn markantste bewoners. De overledene was een man met een grote eigenheid, een man uit één stuk, die zich inzette voor zijn Aldeneik. Hij was vooral overal bekend als de tamboer-majoor van de Aldeneiker schutterij Sint-Hubertus; sommigen noemden hem zelfs "de burgemeester van Aldeneik". Jean Dirx was gedreven in al hetgeen hij deed: zijn hobby's (o.a de Malbroekprocessen), zijn overtuiging(en), zijn inzet in het plaatselijke verenigingsleven. Zulke mensen worden zeldzamer: zonder franjes, maar blijvend zichzelf en kleurrijk. Hij compenseerde zijn kleine gestalte door alertheid en onwrikbaarheid. Velen zullen zich hem blijven herinneren.

In memoriam Jan Aendekerck

(°9-1-1936 - †1-10-2015)

Jaak Bergers - Hubert Aendekerck

55

Jan Aendekerck was de oudste zoon van Jan Aendekerck-Verstraten, regent aan de Sint-Jozefschool te Maaseik. Hij begon zijn muziecarrière in de jaren vijftig als troubadour onder de naam Kansas Billy. Hij volgde muziekleiding bij Mietje Loyen te Molenbeersel. Naast gitaar speelde hij ook banjo, mandoline, mond- en trekharmonica, saxofoon, blokfluit, panfluit en ukelele. Hij blonk ook uit in het jodelen. Nog vóór Rocco Granata zijn bekende hit *Marina* componeerde, begeleidde Jan hem regelmatig in de Roxy te Waterschei. Na een sololoopbaan richtte hij samen met Georges Hotterbeekx het duo **Los Maaseikos** op. Dit resulteerde in een Maaseiker carnavalschlager. Nadien werd Jan een vast lid van het bekende dansorkest **Bobby Carnarius**. Jarenlang werd het gevraagd in vele dansgelegenheden. In de zomertijd kon je hem ook zien optreden bij **Bobbejaan Schoepen** te Lichtaart, met **Louis Neefs**, in de Lorka te

Hasselt, de Luna in Koersel, de Esmeralda te Peer, en met The Court in Westerlo en aan zee. De appel valt niet ver van de boom... Zijn zoon Patrick is pianoleraar aan de academies van Maasmechelen en Lanaken. Zijn dochter Monique is pianolerares aan de Stedelijke Kunstacademie van Maaseik. Zijn broer Hubert formuleerde het vaarwel o.a. als volgt:

Jan, bedankt dat je ons van zoveel muzikalent hebt laten genieten. Zo mag jij nu ook genieten van de musicerende engelen en wegdromen tussen dit hemels koor!

56

Maaseikenaren publiceren...

Jaak Bergers

De geslaagde poëziewedstrijd voor leerlingen van de basisscholen (3de graad), de middelbare scholen van Maaseik en Kinrooi en de Academie voor Kunsten van Maaseik in het kader van het Van Eyckjaar 2014 en ingericht door de internationale serviceclub Marnixring, afdeling Land van Loon - Nieuw Eyck, was een schot in de roos. Met 772 inzendingen was de respons massaal. Er waren 7 categorieën met telkens drie bekroonden. Op 11 mei brachten de 21 genomineerden hun winnende teksten in een keurig verzorgde show in het Cultuurcentrum Achterolmen en werden zij rijkelijk bekroond. Naar aanleiding van de viering van het 150-jarig bestaan van het standbeeld planden het Cultureel Platform en de Stad Maaseik een aantal extra activiteiten rond van Eyck en willen ook de volgende jaren daarmee doorgaan. De leeftijd van de jeugdige dichters lag tussen de 9 en de 17 jaar. Over die wedstrijd publiceerde de

Poëziewedstrijd
Marnixring
Land van Loon -
Nieuw Eyck

Marnixring Land van Loon - Nieuw Eyck een prachtige, unieke uitgave van 96 pagina's. Het zwaartepunt in de uitgave zijn een zeventigtal geselecteerde gedichten, telkens de 10 beste in de zeven categorieën. Iedere categorie begint met de gedichten van de drie laureaten, telkens met hun portretfoto en een foto van de prijsuitreiking. Het zijn teksten van allerlei aard, steeds met van Eyck als thema: humoristische, serieuze, experimentele, historische, lieve, persoonlijke en universele. In het boek staan ook een kort verslag van het verloop van het poëzieproject en info over de organiserende serviceclub, die tot doel heeft de Nederlandse taal- en cultuurgemeenschap te dienen. Het boek is voor de deelnemers zelf een geschikt cadeau om bij te houden en te koesteren en voor poëziefhebbers een prachtig aandenken met schitterende gedichten van onze eigen jongeren. Het boek "Zo dichtte van Eyck" kost 10 euro en is enkel te koop bij boekhandel Van Venckenray, Bosstraat 16, Maaseik.

Abonnementen en donateurs

Luc Bleukx

De vernieuwing van de abonnementen is volop in beweging en de respons is eens te meer geweldig positief. Maar mocht u per ongeluk toch ons verzoek in het vorige nummer op een of andere wijze over het hoofd hebben gezien, dan verzoeken wij u de betaling in overweging te nemen. U vindt de tarieven op de binnenzijde van de achterflap.

Maar nog positiever is het aantal abonnees dat ons verrast met een extra bijdrage. Hierna volgt een lijst van personen of instellingen die ons royaal ondersteunden, waarvoor onze oprechte dank. De redactie ziet dit als een geweldige waardering van ons werk, waardering die ons tevens verzekert van een financieel gezonde situatie. Tenzij anders vermeld, wonen deze donateurs in Maaseik. Deze lijst werd afgesloten op 3 december 2015.

Dhr. Jean Aendekerk (Brussel)
Mevr. K. Aendekerk
Fam. Baeten-Budé
Dhr. A. Beelen
Dhr. Reinaart Bergers (Borgerhout)
Dhr Willy Bets
Brasserie De Beurs

Dhr. P. Boes
Dhr. G. Bongaers (Dilsen-Stokkem)
Dhr. Fr. Boonen (Rijkel)
Mevr. Bosmans-Bijnens
Dhr. Thomas Brand (Lanaken)
Dhr. M. Caenen
Dhr. R. Cornelissen (Kessel-Lo)
Mevr. Costens-Coolen (Kinrooi)
Dhr. Fr. Croonenberghs (Ukkel)
Dhr. Fr.-J. Croonenberghs (Alseberg)
Mevr. Mirèse Cuyx (Dilbeek)
Dhr. D. Daniels
Dhr. Jos Daniels (Leuven)
Dhr. R. Daniels
Fam. De La Haye-Bruekers
Dhr. E. De Paepe (Veldegem)
Dr. Jef Dehing (Overijse)
E.H. D. Derkoningen (Stevooort)
Dhr. P.J. Disco
Dhr. Luc Everts (Bree)
Dhr. J. Francot
Dhr. Lode Franssens (Houthalen)
Dhr. B. Gerard
Fam. Gielen-Deroye
Mevr. Thérèse Godelaine
Dhr. Jean-Jacques Gonnissen
Dhr. W. Habets
Fam. Heemels
Dhr. en Mevr. K. Henckens
Dhr. Mauris Hilven
Fam. M. Hinoul (Genk)
Dhr. Victor Hons
Dhr. M. Housen (Genk)
Dhr. J. Imling
Mevr. Patricia Indekeu
Dhr. Janssens-Geelen
Dhr. Willy Janssens
Dhr. L. Jaspers (Glorianes (F))
Dhr. Klinkers-Theunissen (Goirle (NL))
Dhr. J. Lamberigts
Dhr. en Mevr. Latour-Poukens
Dhr. N. Luybrechts
Dhr. Eric Martens
Dhr. Jean Martens
Dhr. Jos Martens (Leuven)
Dr. E. Moors (Berchem)
Dhr. H. Neel
Dhr. Jozef Neven (Vlijtingen)
Dhr. J. Neyens
Dhr. Servaas Neys
Dhr. Th. Opsteyn-Crijns

Drs. H.P.C.M. Parren (Thorn (NL))
 Dhr. J. Parren-Verbeek
 Dhr. Jozef Peeters (Hoeilaart)
 Dhr. René Peeters
 Dhr. Th. Peeters (Linden)
 Fam. Pennings-Zwetsloot
 Dhr. Th. Pernot
 Dhr. Jan Peumans (Herderen)
 E.H. Filip Poukens (Sint-Truiden)
 Dhr. M. Raedschelders
 Dhr. Theo Raedschelders
 Familie R. Raets (Kinrooi)
 Mevr. Elisabeth Renier
 Mevr. Mia Rosvelde-Nelissen (Leuven)
 Dhr. Wim Ruers (Alicante (SP))
 Dhr. A. Schaefer
 Dhr. Sylvester Schrooten
 Fam. Segers-Westhovens
 Dhr. J. Selbach
 Mevr. Simons-Creemers (Dilsen-Stokkem)
 E.H. Wim Slangen (Cuijk (NL))
 Dhr. M. Sloodmaekers
 Fam. Smits-Matthieu (Terhagen)
 Dr. W. Smits
 Fam. Snijkers-Everts
 E.H. Peter Snijkers (Cuijk (NL))
 Mevr. M. Th. Spaas (Brussel)
 Mevr. H. Swartenbroekx (Roermond (NL))
 Dhr. Carlos Swinkels
 Mevr. Rita Swinkels (Buenos Aires (ARG))
 Dhr. H. Teuwen
 Dhr. T. Teuwen
 Dhr. H. Theunissen (Hasselt)
 Dhr. Aug. Timmermans
 Dhr. W. Truijen
 Dhr. Ch. Van Cauwelaert
 Fam. Van den Hende-Vijfeyken
 Dhr. Jacques Van Dinter
 Dhr. P. Van Haelst
 Dhr. K. Vanbergen
 Dhr. J. Vancleef
 Mevr. M. Vandesande
 Fam. Vankan-Theelen
 Dhr. Th. Vanmontfort (Oostduinkerke)
 Dhr. F. Vanstreels
 Mevr. Agnes Vanthoor (Leuven)
 Dhr. Vanwijck
 Mej. M. Vliex
 Verzekeringen Vranckx BVBA

Dhr. H. Wahlen
 Mevr. P. Weekers-Silkens
 Mevr. Wieers-Noben (Genk)
 Dhr. F. Wieers (Hove)
 Dhr. G. Wijnen (Ekeren)
 Dhr. J. Winckels
 Dhr. en Mevr. Wolfs

Introduceer een nieuwe lezer

Wilt U een familielid of vriend met "De Maaseikenaar" laten kennismaken, bezorg ons dan zijn of haar naam en adres. Wij zullen deze persoon dan een proefnummer opsturen.

De redactie

Een abonnement op 'De Maaseikenaar' bezorgt u een gans jaar leesplezier en kost minder dan twee pakjes sigaretten!

50 Jaar geleden: het Horizonkwartet wint "Ontdek de Ster"

Wim Corstjens

De leden van dit vocaal kwartet - Wim Corstjens, Sylvain Housen, Roger Maes en Theo Paumen - waren in de jaren zestig en zeventig muzikaal erg actief. Wat in 1960 begon als een zanggroepje van de Maaseiker scouts, groeide uit tot het *Horizonkwartet* dat op 2 november 1965 laureaat werd van "Ontdek de Ster", een idolenwedstrijd avant la lettre, georganiseerd door de toenmalige BRT en gepresenteerd door Jan Thijs. Zij wonnen die wedstrijd met het lied "Greenback Dollar" (Hoyt Axton / Ken Ramsey).

Al van bij de scouts ging hun belangstelling uit naar folkmuziek met o.a. The Brothers Four, The Highway Men, The Kingston Trio, Belafonte, Donovan, Bob Dylan, Peter, Paul and

Mary, Pete Seeger en anderen. Ook voor The Beatles en The Rolling Stones hadden zij grote bewondering. Eerder experimenteerden zij even met elektrische instrumenten en een drumstel en traden op onder de naam The Sharks in *het Kelderke* (café De Ijsbeer) en in Stramproy.

Op 28 september 1965 wonnen zij van 37 Limburgse mededingers de schiftingsproef van "Ontdek de Ster" in zaal Tweeny te Hasselt.

Op 2 november 1965 stond de Koninklijke Elisabethzaal in Antwerpen op zijn kop toen het Horizonkwartet de eerste prijs behaalde van "Ontdek de Ster". Tweede werden de gebroeders Pepermans. Het nog steeds actieve duo *Miek en Roel* werd derde. Een volle autobus met enthousiaste Maaseiker fans reed fuivend terug naar Maaseik, waar het standbeeld van de gebroeders van Eyck en ook Helleputte er versierd bij stonden. Op 7 november volgde een gastoptreden van **Ontdek de Ster** in de Elisabethzaal.

Dan volgden veel optredens en radio-opnames. Op 19 maart 1966 werd een plaatopname gemaakt door Polygram (Philips). Op de EP (Extended Play) stonden *Greenback Dollar*, *The John B. Sails*, *Terry Town* en *Take this Hammer*. Zij traden samen op met o.a. Boudewijn De Groot, Dimitri Van Toren, Miek en Roel, Miel Cools, de cabaretgroep Mam'sel, Elly Nieman en Rikkert Zuiderveld, Wim Decraene,...

Op 1 mei 1966 brachten zij de nummers van hun EP zelfs in het Sportpaleis te Antwerpen.

Op 18 juni 1966 werd het Horizonkwartet ontvangen door het stadsbestuur van Maaseik en gehuldigd als verdienstelijke Maaseikenaren. Nog geen maand later werden zij samen met het 'kruim van de Belgische showwereld' in de bloemetjes gezet in het kasteel van Genval. Deze vedettenreünie werd georganiseerd door het weekblad Panorama.

Ontvangst op het stadhuis. v.l.n.r. Roger Maes, Theo Paumen, Wim Corstjens en Sylvain Housen

Gestimuleerd door o.a. Louis Verbeek werd in die periode veel energie gestoken in het componeren en bewerken van Nederlandstalige liederen. Voor radio Hasselt zongen zij de intro van het programma *"Bloemetjes Buiten"*.

Op 18 september 1972 brachten zij, in het kader van de Harlindis- en Relindisfeesten, een 'Middeleeuwse Evocatie' voor een bomvolle Sint-Annakerk.

Op 17 december 1983 vierde het Horizonkwartet haar 20-jarig bestaan in het gezelschap van vrienden en kennissen in de Ursulazaal, op dezelfde planken waarop zij destijds met het scoutsCabaret hun eerste stappen hadden gezet.

Via deze link kan men enkele liederen beluisteren: <https://soundcloud.com/search?q=horizonkwartet>

OPROEP

Wie beschikt over foto's van de 'Middeleeuwse Evocatie' in de kerk van Aldeneik op 18 september 1972 t.g.v. de Harlindis- en Relindisfeesten of van andere hierboven genoemde optredens?